

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Rodičovství očima dnešních mladých lidí

Tereza Kuželová

Bakalářská práce

2019

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza Kuželová**
Osobní číslo: **H16284**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Rodičovství očima dnešních mladých lidí**
Zadávací katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je zjistit plány týkající se rodičovství u mladých lidí (období rané dospělosti- 20 až 30 let). Obsahem teoretické části práce bude vymezení pojmu rodičovství, rodičovské role v průběhu historie a rodičovství v současnosti. Praktická část bude obsahovat kvantitativní výzkum. Pomocí dotazníkového šetření budou zjišťovány plány mladých lidí ohledně rodičovství.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FIALOVÁ, Ludmila. Představy mladých lidí o manželství a rodičovství. Praha, 2000. ISBN 80-85850-87-7.

HAŠKOVÁ, Hana. Fenomén bezdětnosti. Praha, 2009. ISBN 978-80-7419-020-9.

MLČÁK, Zdeněk. Vybrané kapitoly z psychologie manželství a rodiny. Ostrava, 1996. ISBN 80-7042-452-4.

MOŽNÝ, Ivo. Moderní rodina. Brno, 1990. ISBN 80-7029-018-8.

SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologie rodiny. Praha, 2001. ISBN 80-7178-559-8.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jana Křišťálová

Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce:

1. dubna 2018

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. června 2019

prof. PhDr. Karel Rýdl, CSc.
děkan

L.S.

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 27. listopadu 2017

Prohlašuji: Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 29. března 2019

Tereza Kuželová

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce PhDr. Janě Křišťálové za cenné rady, odborné vedení, ochotu a spolupráci při zpracování bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří byli účastníky mého výzkumu.

ANOTACE

Tématem této bakalářské práce je rodičovství z pohledu dnešních mladých lidí. Obsahem práce je teoretická část, která vymezuje hlavní pojmy týkající se rodiny a rodičovství a dále se věnuje aktuální problematice rodinného soužití. Další část práce obsahuje výzkum, jehož nástrojem je dotazníkové šetření. Cílem výzkumu je zjistit plány mladých lidí (věková kategorie 20 – 30 let) ohledně rodičovství.

KLÍČOVÁ SLOVA

Rodina, rodičovství, mladá dospělost.

TITTLE

Parenting by today's young people

ANOTATION

The topic of this thesis is Parenting by today's young people. The content of the thesis is a theoretical part that focuses on the terms "family" and parenthood. It also focuses on current family problems. The practical part of the thesis contains research. Young people's attitudes are examined using a questionnaire. The aim of the research is find out plans of young people (20 – 30 years old) for parenting.

KEYWORDS

Family, parenthood, young adults.

Obsah

Úvod	9
Teoretická část	10
1 Rodina	10
1.1 Rodičovská role	11
2 Proměna role muže a ženy	13
2.1 Proměna rodičovské role	15
2.1.1 Dělbá práce v domácnosti.....	15
2.2 Emancipace ženy	16
2.2.1 České ženy na trhu práce	18
3 Vybraná problematika současných českých rodin	22
3.1 Pokles porodnosti.....	23
3.2 Bezdětnost – opravdu je stále více žen bezdětných?	23
3.3 Odkládání rodičovství.....	24
4 Mladá dospělost (20 – 30 let) z hlediska vývojové psychologie	27
Praktická část	29
5 Metodologie výzkumu	29
5.1 Cíl výzkumu.....	29
5.2 Stanovení výzkumných otázek	29
5.3 Formulace hypotéz.....	30
5.4 Metoda sběru dat.....	31
5.5 Charakteristika výzkumného souboru	31
5.6 Realizace výzkumného šetření.....	31
6 Vyhodnocení a interpretace výsledků výzkumu	33
6.1 Prezentace výsledků výzkumu	33
6.2 Verifikace hypotéz	44
6.3 Závěr výzkumu	51

Závěr.....	57
Seznam zdrojů	59
Seznam grafů	64
Seznam tabulek	65
Přílohy	66

Úvod

Bakalářská práce se zabývá tématem rodičovství z pohledu dnešních mladých lidí. Toto téma jsem si zvolila, jelikož mě zajímají oblasti týkající se rodinného soužití a také problematika mužské a ženské role. V poslední době se v souvislosti s rolí muže a ženy často hovoří o velké vyrovnanosti a o stírání rozdílů mezi tím, co se od obou rolí očekává. Co se týká rodinné problematiky, tak v současné době můžeme pozorovat několik nových jevů, jako je např. odkládání rodičovství. Neustále se zvyšuje věk, kdy žena porodí své první dítě, a není neobvyklé, pokud ženy zakládají rodinu až okolo 30 let, nebo i v pozdějším věku. Tento jev je také nazýván jako „dočasná bezdětnost“. Proč je v dnešní době trendem rodičovství odkládat se pokusím vysvětlit v jedné z kapitol teoretické části práce. Hlavní důvody, proč se rodičovství odkládá, budou popsány z několika různých hledisek, a to z hlediska biologického, ekonomického, nebo psychosociálního. Tato problematika bude zohledněna i v praktické části práce, jelikož výzkum, který praktická část obsahuje, se zaměřuje na plány mladých lidí ohledně rodičovství. Prostřednictvím výzkumu tedy bude možné zjistit, kdy mladí lidé plánují založit rodinu a zda budou chtít rodičovství spíše odsouvat do vyššího věku. Zkoumány budou i důvody mladých lidí, proč by popřípadě rodičovství odkládali, nebo čemu by dávali přednost před založením rodiny.

Práce je rozdělena na dvě části, a to část teoretickou a část praktickou. V teoretické části práce se seznámíme s důležitými pojmy, které se týkají rodičovství, a to s pojmy rodina a rodičovská role. Popsána bude proměna rodičovské role z historického hlediska a také dopady této proměny na současné rodinné soužití. Poté bude rozebráno několik aktuálních problémů, které se rodiny týkají, a těmi jsou pokles porodnosti, dobrovolná bezdětnost nebo odkládání rodičovství. Nakonec bude z hlediska vývojové psychologie definováno období mladé dospělosti (20 – 30 let). Období mladé dospělosti bylo zvoleno zejména proto, že je charakteristické právě plánováním rodičovství, nebo případně i samotnou realizací rodičovské role.

Obsahem praktické části je výzkum, který je zaměřen na plány mladých lidí ohledně rodičovství. Pro výzkum byl zvolen kvantitativní přístup a výzkumným nástrojem je dotazník. Výzkumným souborem jsou mladí muži a mladé ženy věkové kategorie 20 – 30 let. Cílem výzkumu je zjistit, zda se mladí lidé chtějí stát rodiči, jak velkou chtějí mít rodinu, kdy přesně rodinu plánují založit nebo jaké okolnosti jsou pro ně důležité v případě, že by se měli stát rodiči.

Teoretická část

1 Rodina

Tato práce se zabývá problematikou rodičovství, a proto je třeba si zpočátku vymezit pojmy týkající se rodiny a rodinného soužití. Pojem rodina je v literatuře definován různými způsoby, obecně je ale rodina funkčně uspořádaný celek, který je dán určitými vztahy.

Podle Oldřicha Matouška rodina odedávna a především existuje proto, aby lidé mohli náležitě pečovat o své děti. Rodina propojuje generace, vytváří mezi nimi kontinuitu a pouta solidarity. Je nenahraditelnou institucí proto, že nejlepším možným způsobem propojuje specifické a univerzální.¹ Ivo Plaňava charakterizuje pojem rodina v knize *Sociální psychologie* (autor Jaroslav Řezáč) takto: „rodina je integrovaný celek, charakterizovaný generační separací rodičů od dětí, přičemž zdravá rodina se vyznačuje flexibilitou v rozdělení moci, pravidel i rolí a operuje jako otevřený systém vztažený k širší rodině i okolnímu světu.“²

Z psychologického hlediska je rodina nejvýznamnější sociální skupinou pro člověka. Rodina je skupinou primárního charakteru, tudíž se vyznačuje vysokou mírou intimity ve vztazích. Pro člověka je rodina místem, kde si uspokojuje základní citové potřeby. „Rodinné vztahy jsou charakteristické intimitou, citovými vazbami mezi jednotlivými členy, vzájemnou soudržností a přesně vymezenými rolemi, včetně jejich hierarchizace.“³

Z biologického pohledu je rodina základem pro udržení lidstva pomocí reprodukce.

Z hlediska sociologie jako vědy zabývající se společností je právě rodina základní jednotkou každé lidské společnosti. Rodina má nenahraditelnou socializační funkci a je nejvýznamnějším socializačním prostředím. Socializace je celoživotním procesem utváření a vývoje člověka ve společenskou bytost.⁴ V rámci socializace se tedy člověk adaptuje na společnost, osvojuje si její normy, hodnoty, kulturní vzorce.

¹ MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, s. 9. ISBN 80-86429-19-9.

² PLAŇAVA, Ivo. In: ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998, s. 192. ISBN 80-85931-48-6.

³ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*. Praha: Karolinum, 2004, s. 312. ISBN 80-246-0841-3.

⁴ Tamtéž, s. 273.

1.1 Rodičovská role

V rámci rodiny rozlišujeme několik rolí a mezi ty základní patří role otce a matky (rodičovské role) a role dítěte. Dále jsou to role prarodiče, sourozenecké role, partnerské role a všechny další možné role, které určují vztahy v rodině.

Sociální roli obecně lze definovat jako jednání, které je od nás očekáváno vzhledem k naší pozici ve společnosti a sociálnímu statusu. Rozlišujeme několik typů rolí, a právě rodičovská role je získaná, nebo také volitelná, jelikož je čistě naší volbou, zda se rodičem staneme, nebo ne, a tudíž i jestli budeme rodičovskou roli vykonávat.⁵ Společenské role jsou sociokulturně podmíněny, velmi záleží na každé kultuře, co od jaké role očekává. Očekávání od jednotlivých rolí je podmíněno i dobou, ve které se společnost nachází, to znamená, že se role v čase může proměňovat. Například role matky může být podmíněna danou kulturou i dobovým kontextem, jelikož samotné postavení žen a s tím související očekávání se v čase měnilo. Je tedy rozdíl v tom, co se od role rodiče očekávalo dříve a co se od ní očekává dnes, a právě touto proměnou rodičovské role v čase se zabývá další kapitola této práce „Proměna rodičovské role“.

Otázkou tedy je, co se od rodiče v současnosti konkrétně očekává. Obecně platí, že základním požadavkem na roli rodiče by měla být řádná péče o dítě. To, že se rodič musí postarat o své dítě, je právně zakotvenou normou, která je součástí rodinného práva. V České republice matka i otec dítěte mají tzv. rodičovskou odpovědnost, která je součástí Nového občanského zákoníku a je definována takto: *„Rodičovská odpovědnost zahrnuje povinnosti a práva rodičů, která spočívají v péči o dítě, zahrnující zejména péči o jeho zdraví, jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj, v ochraně dítěte, v udržování osobního styku s dítětem, v zajišťování jeho výchovy a vzdělání, v určení místa jeho bydliště, v jeho zastupování a spravování jeho jmění; vzniká narozením dítěte a zaniká, jakmile dítě nabude plné svéprávnosti. Trvání a rozsah rodičovské odpovědnosti může změnit jen soud.“*⁶ Řádná péče o dítě ale nebyla vždy právně upravena, např. římské právo stanovovalo pouze tzv. otcovskou moc, kdy na dítě bylo nahlíženo spíše jako na věc. Zmínku o péči o dítě můžeme nalézt až ve Všeobecném zákoníku občanském (1811), který práva a povinnosti distribuuje jak mezi otce, tak mezi matku. Z tohoto zákoníku vychází rovněž i povinnosti rodičů vůči dětem, a to povinnost děti vychovávat, což

⁵ KELLER, Jan. *Úvod do sociologie*. 4., rozš. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, s. 71. ISBN 80-85850-25-7.

⁶ ČESKO, Sbirka zákonů č. 89/2012 Sb., Rodinné právo, Hlava II, Oddíl 3, Rodičovská odpovědnost. In: *Občanský zákoník*. 2012, částka 33, s. 1120-1121. Dostupný také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

zahrnovalo péči o život a zdraví dítěte, a dále povinnost poskytnout dítěti výživu a vzdělávání.⁷ I z právního hlediska je tedy zřejmé, že se očekávání na roli rodiče mění v průběhu času.

Rodina by měla být pro dítě primárním prostředím a rodiče by měli dítěti vytvářet takové zázemí, kde jsou dítěti poskytovány veškeré podmínky pro správný vývoj. Dítě by si mělo prostřednictvím rodiny uspokojovat i základní lidské potřeby. Rodiče jsou povinni dítě živit, to znamená že musí uspokojovat jeho základní fyziologické potřeby. Pro dítě je velmi důležitá potřeba jistoty a bezpečí, neméně důležité jsou i potřeby citové, na které je v poslední době kladen velký důraz právě v souvislosti s rodinným prostředím. Rodiče by měli dítěti poskytovat lásku, pocit sounáležitosti a porozumění. Důležitá je i potřeba seberealizace, v té hrají rodiče bezpochyby také významnou roli, například tím, že dítě podporují ve vzdělávání, poskytují mu prostředky potřebné pro realizaci ve volnočasových aktivitách atd. Všechny tyto potřeby vychází z hierarchie lidských potřeb podle psychologa Abrahama Maslowa.⁸

V poslední době se hovoří o tom, že nároky na rodiče výrazně stoupají a že je velmi obtížné rodičovskou roli naplnit. Rodiče musí být flexibilní, zejména časově, jelikož „moderní rodič“ musí zvládat chodit do práce, aby mohl vydělávat peníze a dítě materiálně zajistit, musí se starat o domácnost, učit se doma s dítětem a podporovat dítě ve všech možných aktivitách. Velmi diskutované je právě materiální zajištění dítěte, protože na rodiče je kladen poměrně velký tlak, aby dětem kupovali nejrůznější věci, co nejdražší, nejnovější, nejmodernější techniku (např. telefon, počítač, tablet). Děti v tom, co od rodičů požadují, také nezaostávají, protože stále chtějí nové a nové věci. S rostoucím věkem, a to hlavně v období puberty, chtějí „být in“, chtějí se cítit, že jsou jako ostatní a identifikovat se se svými vrstevníky. Příliš vysoké nároky na rodiče popisuje svérázným a neotřelým způsobem autorka knihy *40 důvodů, proč nemít děti* Connie Maier. Autorka tvrdí, že pokud se chce stát člověk dobrým rodičem, bude muset zvládat několik rolí najednou. Musí zastávat zároveň práci dětské sestry, hlídače, baviče, učitele, kuchaře, policisty, řidiče, ošetřovatele, psychologa, výchovného poradce a hlavně herce. Dále poukazuje na to, jak náročné je v dnešní době uspokojit požadavky dětí, ale i ustát tlak okolí (ze strany školy nebo ostatních „dokonalých“ rodičů).⁹

⁷ KLABOUCH, Jiří. *Manželství a rodina v minulosti*. Praha: Orbis, 1962. s. 123-124.

⁸ VÁGNEROVÁ, Marie. *Základy psychologie*, s. 175-176.

⁹ MAIEROVÁ, Connie. *40 důvodů, proč nemít děti*. Rybka Publishers, 2008, s. 49. ISBN 80-87067-99-1.

2 Proměna role muže a ženy

Stejně jako rodičovská role, tak i samotné role muže a ženy se v čase významně proměnily. To, že role obou pohlaví prošly změnou, se výrazně promítlo i do otázky uspořádání rodiny. Nyní se budeme zabývat proměnou, která se odehrála především v průběhu 20. století (i když její příčiny můžeme hledat i v dřívějších událostech) a týká se socioekonomického postavení muže a ženy, ale i hodnotové orientace obou pohlaví. V souvislosti s tímto stoletím, které bylo plné významných mezníků pro společnost (dvě světové války, řada revolucí), se hovoří také jako o době, kdy se rozpadá tradiční pojetí rodiny a kdy se ztrácí přesné vymezení mužské a ženské role. To znamená, že rozdíly mezi rolí muže a ženy se postupně ztrácí.¹⁰ Velký důraz je kladen na to, aby muži i ženy měli stejné příležitosti, stejné možnosti, a to vede k tomu, že se jejich role vyrovnávají.

Na začátku 20. století ještě existovaly dva poměrně odlišné světy – tedy svět žen a svět mužů. Tyto dva světy byly do jisté míry odděleny a byly v nich jasněji definovány role.¹¹ Podle Mileny Lenderové byla obě pohlaví po tisíciletí vnímána jako dvě stránky jednoho jevu, dva doplňující se protiklady.¹²

Muž byl odpradáвна vnímán jako ochránce rodiny před vnějším okolním světem a zároveň jako hlavní živitel rodiny, který má rodinu materiálně zajistit. Díky tomu byl mužský svět považován za nadřazený.¹³ Od muže se očekávalo, že bude ambiciózní, soutěživý, dominantní a bude disponovat jistou silou a houževnatostí.¹⁴ Dále bude nezávislý a také neemotivní, to znamená, že by měl potlačovat své city.

Od ženy se naopak očekávalo, že se bude starat o domácnost a o vnitřní záležitosti rodiny. *"Svět žen byl převážně světem slušnosti, jemnosti, přívětivosti, rození dětí, jejich výchovy a služby manželům, v němž byly dobrými kuchařkami a hospodynkami. Od ženy se očekávalo, že zaplní svůj svět domovem, manželem a dětmi."*¹⁵

Nyní si položme dvě otázky: „Co konkrétně ovlivnilo proměnu mužské a ženské role a jak se proměna rolí projevila?“

¹⁰ PLAŇAVA, Ivo. *Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace*. Brno: Doplněk, 2000, s. 105. ISBN 80-7239-039-2.

¹¹ SATIROVÁ, Virginia. *Kniha o rodině*. Praha: Knižní klub, 1994, s. 336. ISBN 80-901325-0-2.

¹² LENDEROVÁ, Milena. *Eva nejen v ráji: žena v Čechách od středověku do 19. století*. Praha: Karolinum, 2002, s. 7-8. ISBN 80-246-0375-6.

¹³ SATIROVÁ, Virginia. *Kniha o rodině*, s. 336.

¹⁴ PLAŇAVA, Ivo. *Manželství a rodiny*, s. 108.

¹⁵ SATIROVÁ, Virginia. *Kniha o rodině*, s. 336.

Jedna z hlavních příčin, o kterých se hovoří, se přisuzuje procesu emancipace žen. Ženy si postupně vydobily určité postavení, změnily se jejich příležitosti ohledně vzdělávání, práce a tím začaly být postupem času i ekonomicky soběstačné. Domácnost přestala být jejich hlavní náplní života, otevřely se jim nové možnosti seberealizace, postupně se začaly zaměřovat i na svou profesní kariéru nebo na své zájmy. Ženám se díky novým příležitostem velmi proměnila celková hodnotová orientace a jinak tomu není ani v případě mužů. Muž přestal být jediným živitelem rodiny a tím pádem postupně ztrácel i své nadřazené postavení. Ženy zase získaly určitou nezávislost, dnes se již mluví o tom, že ženy přestávají muže k životu potřebovat, jelikož jsou dostatečně soběstačné. Tato představa však vyvolává značné obavy v otázce partnerského soužití a fungování rodiny.¹⁶ Muži začínají postrádat jistotu v tom, jak mají naplňovat svou roli, jelikož pořádně nevědí, co se od nich očekává, a případně si mohou i začít myslet, že již nejsou potřební. Ženy, které naopak novou jistotu a pozici získaly, často nejsou spokojeny se svou vytížeností, jelikož jim přibylo mnohem více povinností. Přijatelným řešením pro oba by byla zřejmě vyvážená očekávání od obou rolí a podobný počet úkolů, které by měli plnit.¹⁷ Muži i ženy často na podobné úrovni fungují (oba např. vykonávají profesi), ale s určitou nevyvážeností se můžeme setkat například u plnění domácích prací.¹⁸ Navzdory „novým“ pořádkům v sociálních rolích jsou podle výzkumů představitelé obou pohlaví spokojenější, když oba z nich zastávají spíše tradiční pojetí role - to znamená, že muž je hlavou rodiny a hlavní živitel a žena se věnuje více domácnosti a dětem.

O "mizejícím mužství" se hovoří i v knize *Odpojený muž (Jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím)* od autorů Philipa Zimbarda a Nikity D. Coulombové. Autoři uvádí jako jednu z příčin právě emancipaci žen, změnu postavení žen a také jejich ekonomickou nezávislost. Muži v dnešním světě ztrácejí svou identitu nenahraditelného živitele a ochránce a stávají se spíše rovnocennými partnery, kteří mohou dělat stejné věci jako ženy. Autoři knihy rovněž poukazují na zvyšující se nároky na muže i na ženy. Ženy, které mnohdy dosahují stejně vysokého postavení jako muži (někdy i vyššího), jsou obvykle velmi náročné na výběr partnera. Velkou roli v očekávání od protějšku hrají i internet a sociální sítě, kde jsou oběma pohlavím předkládány ideální prototypy žen a mužů, které často vůbec neodpovídají skutečnosti. Muži i ženy mají o svých protějšcích

¹⁶ O určitých změnách v partnerském a rodinném soužití, vzhledem k proměnám ženské a mužské role, bude dále zmíněno v další kapitole „Proměna rodičovské role“.

¹⁷ MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina*. Brno: Blok, 1990, s. 114-125. ISBN 80-7029-018-8.

¹⁸ viz. další kapitola „Dělba práce v domácnosti“.

zkreslené představy a následně jsou konfrontováni s realitou. V knize *Odpojený muž* se například hovoří o vysokých nárocích na vzhled ženy.¹⁹

2.1 Proměna rodičovské role

Proměna role muže a ženy má vliv i na roli rodičovskou (jak roli matky, tak roli otce). Otec, který byl živitelem rodiny a zajišťoval ji především po materiální stránce, neměl většinou žádné další povinnosti týkající se jeho role rodiče. Matka se starala o chod celé domácnosti, pečovala o děti a vychovávala je. Ve chvíli, kdy ženy získaly vyšší postavení ve společnosti a začaly být aktivní na trhu práce, se role otce a matky začaly vyrovnávat. Nástup žen do práce znamená, že nemají tolik času jako dříve na to, aby vykonávaly veškeré povinnosti týkající se domácnosti. Proto je dnes například běžné, že výchova dítěte spočívá na obou rodičích. V dnešní době není neobvyklé ani to, že žena je hlavním živitelem rodiny, jelikož může dosahovat v zaměstnání vyššího finančního ohodnocení než muž. V některých případech je tedy tím, kdo se stará o domácnost a o děti právě muž. Muži mohou dnes zůstat s dětmi na rodičovské dovolené, což by bylo v dřívější době naprosto nemyslitelné. Nárok na rodičovský příspěvek mají muži v České republice až od roku 2001.²⁰ I když nárok na rodičovskou dovolenou využívají stále ve velké převaze ženy, počet mužů, kteří tuto možnost využívají, stále stoupá. Podle údajů Ministerstva práce a sociálních věcí České republiky pobírá rodičovský příspěvek průměrně 5100 mužů (za rok 2017).²¹

Proměnu rodičovské role vtipně vystihuje i Ivo Možný v knize *Moderní rodina: "Účast tatínek u porodu a budoucích maminek u púllitru s pěnou v třetí cenové skupině, Železná lady vedoucí svůj národ k vítězství na Falklandách a žertovně vyzdobená zástěra jako vtipný vánoční dárek pro muže jsou příznaky doby."*²²

2.1.1 Dělbá práce v domácnosti

Práce v domácnosti jsou jednou z mnoha věcí, které se očekávají od role rodiče. Dříve byly domácí práce a péče o dítě výhradně záležitostmi žen. O tom, že se tento model změnil, bylo již zmíněno, ale otázkou tedy je, kdo z rodičů se skutečně o domácnost stará?

¹⁹ ZIMBARDO, Philip G a Nikita D. COULOMBE. *Odpojený muž: jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím*. Praha: Grada Publishing, 2017, s. 131. ISBN 978-80-247-5797-1.

²⁰ ŠTAMBERKOVÁ J., ŠTEFKO, M., *Využívání mateřské a rodičovské dovolené: Praktická příručka pro zaměstnavatele i zaměstnavatele*, 2007, s. 10. ISBN 978-80-86436-21-0.

²¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. Počet příjemců rodičovského příspěvku podle pohlaví. In: *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha: MPSV, ©2018 [cit. 2018-10-31]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/10543>

²² MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina*, s. 103.

Dělbou rolí v rodině se po identifikaci nového jevu „dvoukariérových manželství“ začala zabývat řada výzkumů, např. Rodina 94, Rodina 96, z nichž vyplynulo, že ženy věnují v průměru dva a půl krát více času domácím pracím než muži a kromě zaměstnání mají tzv. „druhou směnu“, během které věnují čas domácnosti.²³

Kdo se na výkonu domácích prací podílí, bylo také součástí výzkumu *Kvalita života v českých rodinách*. Výzkum byl proveden v rámci šetření *Proměny české společnosti 2015-2016* (Sociologický ústav AV ČR, v. v. i). Respondenti odpovídali na otázky týkající se trávení jejich času. Největší rozdíly ve způsobu trávení času mezi muži a ženami byly zaznamenány právě v otázce domácích prací a péče o děti a dospělé. Z výzkumu tedy vyplynulo, že ženy věnují domácím pracím v průměru o 6 a půl hodiny týdně více než muži, a v případě péče o děti a dospělé je tomu tak dokonce o více než 10 a půl hodiny týdně. Je však nutné zmínit, že výzkumu se účastnily i domácnosti, kde jsou děti předškolního věku a jeden z rodičů je na rodičovské dovolené, což znamená, že ve všech zkoumaných domácnostech nebyla stejná ekonomická aktivita jejích členů.²⁴

2.2 Emancipace ženy

Proces ženské emancipace přinesl ženám nové možnosti, příležitosti, ženy mají stejná práva jako muži, vybudovaly si určité postavení ve společnosti i na trhu práce. Zde si ukážeme nejdůležitější momenty v historii a události, které postupně vedly k ženské emancipaci.

Rovnému postavení žen v Evropě přispěly revoluce, které bojovaly za občanskou rovnost, např. Velká francouzská revoluce (1789), během které se zakládaly první ženské legie. Ve Francii vznikl i první ženský politický klub. Hnutí za ženskou emancipaci se rozšiřovala zejména ve Francii a Anglii. V roce 1791 byl vydán v Paříži spis s názvem *Práva ženy a občanky*, který je považován za první artikulaci vznikajícího feminismu. Tento spis požadoval naprosto rovná práva mužů a žen před zákonem, a dokonce i svobodnou volbu partnera, což bylo v té době nepřipustné. V Anglii se ženy začaly prosazovat skoro ve stejném období jako tomu bylo ve Francii. V roce 1870 si ženy vydobily právo na svůj vlastní majetek, poté byly zakládány i vyšší školy pro ženy.²⁵ Na české

²³ TUČEK, Milan a Alena KŘÍŽKOVÁ. Zaměstnání versus rodina – dělba rolí v rodině. In: Milan Tuček. *Česká rodina v transformaci: stratifikace, dělba rolí a hodnotové orientace*. Praha: Akademie věd České republiky, Sociologický ústav, 1998, s. 80-88. ISBN 80-85950-45-6.

²⁴ Proměny české společnosti: *Kvalita života v českých rodinách* [online]. Dostupné z: http://promeny-ceskespolecnosti.cz/aktuality/aktualita31/Kvalita_zivota_ceskych_rodin_Promeny_ceske_spolecnosti_2015-2016.pdf.

²⁵ MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 33.

území dorazila myšlenka rovnosti až o něco déle a proces emancipace byl umírněnější než např. ve Francii a Anglii. Celý průběh byl klidnější, jelikož se ženy nevymezovaly vůči mužům, ale spolupracovaly s nimi ve společném úsilí obrození národa.²⁶ Převratným obdobím pro české ženy bylo zejména 19. století. Právě v tomto období můžeme pozorovat zásadní změny ve společnosti, které ženám dopomohly k lepšímu postavení a k novému stylu života. Marie Bahenská v knize *Počátky emancipace žen v Čechách* uvádí: „*Letitá představa o ženském údělu, schopnostech a postavení se během druhé poloviny 19. století začíná otrásat v základech. Vznikají nejrůznější typy dívčích škol, jejichž absolventky si hledají zaměstnání, a narušují tak dosavadní představu o muži-živiteli rodiny. Ženy přestávají být zaujaty jen domácností, ale zajímají se i o veřejné dění, zapojují se do vlasteneckých aktivit, zakládají spolky a časopisy, pořádají dobročinné sbírky, účastní se zábavy v tzv. salonech, navštěvují přednášky a vzdělávací kursy.*“²⁷

V první polovině 19. století bylo vzdělávání dívek pouze na povrchní úrovni, kdy dívky navštěvovaly školu, ale jejich studium končilo okamžikem sňatku. Stejně tak tomu bylo se zaměstnáním. V momentě, kdy se dívka vdala, byla plně připravena začít plnit roli manželky a matky. Tradiční model "ženy v domácnosti" nebylo snadné narušit, většina žen byla s tímto údělem spokojena.²⁸ Ještě během poloviny 70. let 19. století bylo na vzdělávání žen nahlíženo kriticky. V tehdejšímu tisku se například objevil text, který uváděl: „*Ženská patří do kuchyně, a ne do školy, nejlépe pak jest, mlčí-li tu tam.*“²⁹ Významnou úlohu měly v Čechách také ženské spolky. Mezi nejdůležitější patřily např. *Spolek sv. Ludmily*, *Americký klub dam* nebo naprosto výjimečný *Tělocvičný spolek paní a dívek pražských*. Ženské spolky byly většinou zaměřeny na volnočasové aktivity, kulturu, různé přednášky, kurzy nebo dobročinné akce.³⁰

Významnou oblastí v otázce emancipace žen je i volební právo. Hnutí za volební práva žen gradovala zejména na přelomu 19. a 20. století. První zemí, která přiznala volební právo ženám byl Nový Zéland (v roce 1893) a většina zemí následovala v tomto kroku v období první poloviny 20. století (např. Československo uznalo volební právo

²⁶ LENDEROVÁ, Milena. *Eva nejen v ráji*, s. 8.

²⁷ BAHENSKÁ, Marie. *Počátky emancipace žen v Čechách: dívčí vzdělávání a ženské spolky v Praze v 19. století*, s. 7-18.

²⁸ Tamtéž, s. 7-18.

²⁹ Tamtéž, s. 58.

³⁰ Tamtéž, s. 103.

ženám v roce 1919).³¹ V současné době není neobvyklé, pokud žena dosáhne v politice vysokého postavení, jako příklad můžeme uvést političky Angelu Merkel nebo Theresu May.

2.2.1 České ženy na trhu práce

S emancipací žen souvisí bez pochyby i postavení ženy na trhu práce. Nástup žen do práce zcela zásadně ovlivnil fungování rodiny, kdy muž již nepředstavuje jediného živitele rodiny a mění se i tradiční pojetí ženské role, jejíž hlavní náplní byla doposud starost o domácnost a výchova dětí. V této kapitole bude krátce přiblížen vývoj postavení ženy na trhu práce.

Počátek pracujících žen na českém území je spojován zejména s celkovým jevem emancipace žen v Čechách. Se zaměstnaností žen jsou spojovány i počátky vzdělávání žen nebo činnost ženských spolků. Ženské spolky nebyly na počátku příliš zaměřeny na odbornou kvalifikaci žen. V 70. letech 19. století bylo cílem založit takový spolek (školu), který by ženy připravil na zaměstnání. Významnou událostí byl vznik *Ženského výrobního spolku českého* (rok 1871), jehož zakladatelkou byla česká spisovatelka Karolína Světlá. Cílem spolku bylo rozšířit ženskou výrobu a odbyt jejich prací a otevřít obchodnicko-průmyslovou školu. Při spolku fungovala i spolková škola zaměřená na výuku praktických předmětů. Ta měla směřovat k tzv. průmyslovému chování, které mělo dívky připravit jak na rodinný, tak na samostatný život. Do prvního učebního běhu školy bylo zapsáno celkem 293 žákyň. Škola postupem času nabírala na popularitě a po 20 letech její existence byl vyčíslen počet absolventek na více než 10 000. Ačkoliv spolek vzkvétal, prosadit myšlenku ženské vzdělanosti nebylo stále jednoduché. Důkazem toho byl např. *Riegrův slovník naučný* (1873), který u hesla žena uvádí: „*Přírodou i vlastní povahou jest poukázána na domov a na rodinu než do života veřejného*“. Postupem času se stalo ideálem, aby žena byla zároveň hospodyně, vlastenka a vychovatelka. Naplnění tohoto ideálu bylo čím dál tím obtížnější, jelikož řada dívek hledala uplatnění i mimo domácnost.³²

Milena Lenderová ve své knize *Eva nejen v ráji* uvádí: „*Skončilo devatenácté století. Představitelky „krásné pleti“ vstoupily do všech sfér lidské činnosti. Věnovaly se umění*

³¹ KRÁLÍKOVÁ, Alena; SOKAČOVÁ, Linda. *Nekonečný boj za rovnoprávnost* [online]. feminismus.cz, 2003-11-14 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: <https://www.feminismus.cz/cz/clanky/nekonecny-boj-za-rovnoprapnost>

³² BAHENSKÁ, Marie. *Počátky emancipace žen v Čechách: dívčí vzdělávání a ženské spolky v Praze v 19. století*, s. 104-123.

a výchově, učitelství, úřadům, živnostem, obchodu, staly se levnou námezdní silou v továrnách a zemědělství. Zvolna pronikaly do lékařství a techniky. Většina žen v tomto období však stále zůstávala v domácnosti. Teprve dvacáté století, podle filozofa Jana Patočky (doba noci, války a smrti), všechno změnilo.³³ V první polovině 20. století tedy stále přetrvával model, kdy se žena ihned po vstupu do manželství začala plně věnovat domácnosti a rodině. Ženy byly brány spíše jako levná pracovní síla a jejich plat byl asi poloviční oproti platu mužů, což znamená, že se stále nedá hovořit o rovnosti postavení mužů a žen na trhu práce.³⁴

Zaměstnanost žen (a to i poté, co vstoupily do manželství) začala stoupat až po 2. světové válce, tzn. v druhé polovině 20. století. Více než jedna třetina žen stále chodila do práce, i když vstoupila do manželství. V 60. letech už ženy začaly kromě dělnické práce pronikat více do administrativy a služeb. V období konce 60. let se začíná hovořit o jevu tzv. dvoukariérových manželství, kdy provdané ženy, i ženy s dětmi, běžně chodily do zaměstnání. Zásadní vliv na tuto skutečnost měl podle Iva Možného nástup kapitalismu a jeho velkovýroba. Masová výroba potřebovala schopné a kvalifikované dělníky, kteří budou použitelní tam, kde jich je zrovna zapotřebí. To zapříčinilo jakousi „pohlavní univerzalitu“ a zanikání rozdílů mezi mužskými a ženskými rolemi.³⁵

Zároveň došlo i ke změnám v hodnotové orientaci člověka. Ženy už nechtějí zůstat doma a být "pouhými" ženami v domácnosti, naopak vidí svou možnost seberealizace i v profesním odvětví. Prostřednictvím placené práce se chtějí vymanit ze stereotypu méněcenné ženy, která nemůže ničeho dosáhnout a jejímž životním údělem je být hospodynkou, dobrou manželkou a matkou. V reakci na tuto změnu hodnotové orientace žen se ihned ze začátku vyskytly různé pochybnosti ohledně fungování rodiny. Začalo se uvažovat o tom, zda pracující žena může být zároveň dobrou matkou a zda zvládne plnit všechny své povinnosti. Tento rozpor je označován jako konflikt role matky a role pracující ženy. Sociologie se v prvním období existence tohoto jevu (druhá polovina 50. let a 60. léta) zabývala především otázkou, zda ženy dokážou skloubit rodinný a profesní život. V dalším období (70. a 80. léta) se více začalo zkoumat i vzájemné uspořádání vztahů mezi mužem a ženou v rodině v případě, že jsou oba zaměstnaní. Nástup ženy

³³ LENDEROVÁ, Milena. *Eva nejen v ráji*, s. 9.

³⁴ ČERMÁKOVÁ, Marie. Zaměstnanost, pracovní kompetence a perspektivy české pracující ženy. In: MAŘÍKOVÁ, Hana, *Proměny současné české rodiny: (rodina – gender – stratifikace)*. Praha: Sociologické nakladatelství, s. 85. ISBN 80-85850-93-1.

³⁵ MOŽNÝ, Ivo. *Moderní rodina*. s. 102-103.

do práce znamená, že žena již nemá tolik času na plnění všech svých úloh v domácnosti, nezvládá dělat sama všechny domácí práce a nemůže věnovat tolik času výchově dětí, jako tomu bylo dříve. Zde nastává nová situace, kdy je na muži, aby se i on angažoval v chodu domácnosti a ženě pomáhal s domácími pracemi nebo s výchovou dětí. Jeho jediným úkolem již není živit rodinu, protože na přispívání do rodinného rozpočtu se podílí i žena. Muži museli tuto transformaci své role začít přijímat, ale i přesto se zjistilo, že většinu domácích prací zastává pořád žena. Uspořádání vztahů ve dvoukariérových manželstvích není považováno tedy za rovnocenné".³⁶

Další výzkumy zaměřené na vzájemné uspořádání vztahů mezi mužem a ženou ukázaly, že vysoká pracovní vytiženost muže a ženy z tzv. dvoukariérového manželství mívá častěji negativní dopad na kvalitu manželského a rodinného soužití v porovnání s dvojicemi, kde se na kariéru neorientují oba partneři. Dalším zjištěním bylo, že dvoukariérové manželské páry se rozvádí častěji než zbytek populace.³⁷

Dvoukariérová manželství jsou běžným jevem i v současnosti, což dokazují následující aktuální statistické ukazatele. V České republice je aktuálně velmi nízká nezaměstnanost, za celý rok 2017 byla obecná míra nezaměstnanosti 2,9 % a v roce 2018 procento ještě kleslo. Přesněji byla nezaměstnanost v roce 2017 u žen 3,6 % a u mužů 2,3 %.³⁸

Podle statistických údajů v roce 2017 činila míra ekonomické aktivity žen 52,3 %, zatímco u mužů to bylo 68,5 %. Z těchto obecných charakteristik vychází, že zaměstnanost je aktuálně velmi vysoká a téměř každá žena (v produktivním věku) má zaměstnání. Co se týče finančního ohodnocení, tak muži stále dosahují vyšší průměrné mzdy než ženy. V roce 2017 činila průměrná měsíční mzda ženy 27 187 Kč a u mužů to bylo průměrně 34 293 Kč.³⁹

Zajímavou otázkou je také povolání žen. V dnešní době mohou ženy vykonávat všechna možná povolání, což jim dříve nebylo v případě některých profesí umožněno

³⁶ MAŘÍKOVÁ, Hana. *Proměny současné české rodiny: (rodina-gender-stratifikace)*. Praha: Sociologické nakladatelství, s. 101-102. ISBN 80-85850-93-1.

³⁷ MAŘÍKOVÁ, Hana. Dvoukariérové manželství. In: TUČEK, Milan, *Česká rodina v transformaci: stratifikace, děba rolí a hodnotové orientace*. Praha: Akademie věd České republiky, Sociologický ústav, 1998, s. 88. ISBN 80-85950-45-6.

³⁸ Specifické míry nezaměstnanosti. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&pvo=ZAM07&c=v3~8__RP2017.

³⁹ Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TA-BULKA&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-B&pvo=ZAM01-B&str=v467&u=v413__VU-ZEMI__97__19

nebo to bylo společensky nepřijatelné. Dříve se ženy hodně uplatňovaly např. ve zdravotnictví, ve školství, v sociální sféře, v administrativě nebo jako dělnice v továrnách. Vyšší posty a různé vedoucí funkce zastávali především muži. Dnes mají ženy možnost pracovat na jakékoliv pozici a pomocí profese vybudovat velmi úspěšnou kariéru. Mohou působit na vedoucích nebo manažerských postech nebo často samy podnikají, mají vlastní firmu atd. Ze statistických údajů, které zpracovávají zaměstnanost mužů a žen podle klasifikace zaměstnání, je zřejmé, že více žen než mužů je zaměstnaných ve sféře úředníků, pracovníků ve službách a prodeji a s menším rozdílem i jako pomocníci a nekvalifikovaní pracovníci. Naopak větší procento mužů je zaměstnaných jako zákonodární a řídicí pracovníci, řemeslníci, opraváři, obsluha strojů a montéři. Ostatní oblasti zaměstnání jsou poměrně vyrovnané.⁴⁰

⁴⁰ Podíly zaměstnanců, placený čas a hrubé měsíční mzdy podle hlavních tříd CZ-ISCO a pohlaví. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=30852&pvo=MZD09&str=v265&c=v3~8__RP201

3 Vybraná problematika současných českých rodin

V předchozích kapitolách práce byly vymezeny základní pojmy týkající se rodičovství. Dále byly pojmy rozvedeny v širším kontextu, zejména z historického hlediska nebo z hlediska pracovního trhu, který je v současnosti vnímán jako důležitý faktor v otázce plánování rodičovství. V dalších kapitolách bude práce zaměřena zejména na aktuální problematiku související s rodičovstvím v České republice. Odborníci, kteří se rodinné problematice věnují, v poslední době často zdůrazňují problematiku bezdětnosti. Jev, který je však více zneklidňující než celková bezdětnost, je dočasná bezdětnost, kdy lidé rodičovství odkládají do pozdějšího věku. Dalším znepokojujícím jevem je i počet dětí narozených mimo manželství, který každoročně výrazně stoupá. Na začátku 90. let 20. století byl podíl narozených dětí mimo manželství ještě pod 10 %. Od tohoto období je zaznamenán rapidní nárůst této hodnoty, kdy aktuálně podíl dětí narozených mimo manželství činí skoro 50 % (49,0 % k roku 2017)⁴¹. Vzhledem k tomu, že ale nepozorujeme výrazný úbytek sňatků, dá se předpokládat, že lidé spíše odkládají dobu, kdy vstoupí do manželství. V některých případech mají tedy nejdříve děti a až potom se vdají/ožení.

Dalším problémem současného rodinného soužití je velmi vysoká rozvodovost. Ta, stejně jako ostatní zmíněné jevy v posledních letech, výrazně narůstá a významně zasahuje do fungování rodiny. Aktuálně se úhrnná rozvodovost v České republice pohybuje okolo 45 %.⁴² Obecně se hovoří o rozpadu tradičního pojetí rodiny, i vzhledem k tomu, kolik různých typů rodinných soužití dnes známe. Klasická „nukleární rodina“ (rodiče a jejich děti) je aktuálně stále převažujícím typem soužití, každopádně vedle něj můžeme identifikovat velké množství jiných druhů soužití. Počet různých kombinací rodinného soužití se stále zvyšuje a působí jako poměrně velká „konkurence“ pro tradiční rodinu. Dříve byla také některá soužití mnohem více stigmatizována (např. homosexuální páry, rodič samoživitel), ale nyní je většina typů soužití společností akceptována lépe. Někteří autoři se domnívají, že v budoucnu bude typů soužití stále přibývat a zároveň bude stále méně rodin uspořádáno klasicky (podle tradičního pojetí rodiny).⁴³

⁴¹ Podíl dětí narozených mimo manželství v letech 1950-2016. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/podil-deti-narozeny-mimo-manzelstvi-v-letech-1950-2016?fbclid=IwAR2KI-FVrBJSekJt8kLKySJOyZ2loMCyAEGIVjV8IYTLPePBpZx-AfJDhw>.

⁴² Úhrnná rozvodovost v letech 1950-2017. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/uhrnna-rozvodovost-v-letech-1950-2017>.

⁴³ MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*, s. 36-38.

3.1 Pokles porodnosti

Co možná nejdelší mládí, úspěšná kariéra, nepřeborné množství studijních, pracovních a dalších příležitostí a určitá nezávislost – to vše jsou možnosti nebo ideály, které dnešní mladí lidé mají. Patří však do jejich hodnotového žebříčku i zakládání rodiny a rodičovství? Ze statistických údajů populačního vývoje je zřejmé, že spíše ano, o rodičovskou roli je stále zájem. Důkazem jsou údaje o porodnosti, kdy její míra výrazně klesala v letech od poloviny 70. let minulého století, ale na přelomu tisíciletí začíná zase postupně stoupat.⁴⁴ Ohled však musíme brát na celkový nárůst populace. To znamená, že i když se celkový počet obyvatelstva zvyšuje, míra porodnosti nenarůstá ve stejné míře. Nárůst populace můžeme ale přisuzovat i zvyšujícímu se věku dožití a nízké úmrtnosti. Poklesem porodnosti se zabývala i řada českých autorů, např. Ladislav Rabušic, Ivo Možný, Dana Hamplová nebo Hana Hašková. Tito autoři se ve svých publikacích zaměřovali zejména na českou populaci v období 90. let 20. století, kdy k poklesu opravdu docházelo. Je však důležité znovu zdůraznit, že porodnost po roce 2000 opět začala mírně stoupat.

3.2 Bezdětnost – opravdu je stále více žen bezdětných?

V souvislosti s klesající porodností se hovoří i o bezdětnosti. Není však bezdětnost jako bezdětnost. Nejprve je třeba si rozlišit dva pojmy, a těmi jsou dobrovolná a nedobrovolná bezdětnost. Nedobrovolná bezdětnost je jev, kdy existují nějaké překážky, které znemožňují člověku mít děti, a ty se rozdělují na biologické (např. neplodnost) a kulturní/strukturální (např. člověk nemá partnerský vztah). Naopak dobrovolná bezdětnost, kterou se budeme dále více zabývat, je dobrovolné rozhodnutí člověka, který se z nějakého důvodu nestane (nebo zatím nestal) rodičem. Vzhledem ke zvyšování úrovně v oblasti zdravotnictví (např. možnost asistované reprodukce) se očekává, že nedobrovolná bezdětnost bude klesat a naopak narůstat bude bezdětnost dobrovolná.⁴⁵ Pro dobrovolnou bezdětnost se může jedinec rozhodnout z několika možných důvodů, často je to proto, že se rodičem jednoduše stát nechce. Dříve byla bezdětnost více stigmatizována, jelikož se zkrátka očekávalo, že se člověk rodičem stane (pokud mu to bylo dalšími okolnostmi umožněno). V dnešní době jsou více akceptována i taková rozhodnutí, kdy jedinec dá

⁴⁴ Úhrnná plodnost v letech 1950-2016. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/uhurna-plodnost-v-letech-1950-2016?fbclid=IwAR0OawVYxLpDGRZ635jVq8SH7suMOrS_JPi3_olG0xtjVcidsSyUJG-F9W8.

Graf úhrnné plodnosti v letech 1950-2016 je dostupný v přílohách.

⁴⁵ HAŠKOVÁ, Hana. *Fenomén bezdětnosti v sociologické a demografické perspektivě* [online], s. 11-15.

přednost profesi nebo svým zájmům na úkor rodinného života. Jaké mají lidé k bezdětnosti důvody, zkoumala i autorka Hana Hašková (*Fenomén bezdětnosti*). Autorka prováděla kvalitativní výzkum, kdy respondenty byli muži a ženy ve věku minimálně 30 let, kteří nemají s rodičovstvím zkušenost. U některých respondentů lze však předpokládat, že u nich šlo o bezdětnost dočasnou. To znamená, že se rodiči ještě stanou, ale zatím tuto možnost odkládají.⁴⁶ Respondenti jako hlavní důvody, proč se nestali rodiči (nebo se jimi zatím nestali), uváděli zdravotní důvody, socioekonomickou situaci (např. finanční zajištění, bytová situace), orientaci na jiný způsob života nebo rozhodnutí partnera/partnerky o bezdětnosti. Někteří starší respondenti také uváděli, že rodičovství plánovali, ale tak dlouho ho z různých důvodů odkládali, že nakonec zůstali bezdětní.⁴⁷

Je ale pravdou, že se počet bezdětných žen stále zvyšuje? Statistické údaje tento fakt aktuálně nedokazují. Údaje ze sčítání lidu, domů a bytů z roku 2001 poukazují na celkovou bezdětnost žen (nad 15 let) ve výši 20,96 %. Tento údaj však neurčuje konečnou bezdětnost, jelikož jsou v něm započteny i ženy, které teprve děti mít budou. Bezdětnost žen mezi 50. až 54. rokem (kdy už se nepředpokládá reprodukce, až na výjimky) byla pouze 4,59 % (z celkového počtu žen ve věkové kategorii 50 – 54 let).⁴⁸ Novější údaje jsou dostupné z dalšího SLDB z roku 2011, kdy činila celková bezdětnost žen (nad 15 let) 20,96 % a ve věkové kategorii 50 – 54 let byla 5,57 %.⁴⁹ Celková bezdětnost tedy v průběhu let 2001 – 2011 narostla zcela zanedbatelně. Pro aktuálnější údaje si budeme muset počkat na další sčítání lidu, domů a bytů, avšak nedá se předpokládat, že by bezdětnost v posledních letech značně vzrostla, i vzhledem k údajům o porodnosti v české populaci (viz. předešlá kapitola).

3.3 Odkládání rodičovství

Další velkou otázkou v dnešní rodinné problematice je věk rodičů. Mladí lidé totiž rodičovství stále častěji odkládají. Důkazem toho je neustále se zvyšující věk matky, kdy porodí své první dítě. Od 50. let až do poloviny 90. let 20. století nedošlo k přesažení

⁴⁶ HAŠKOVÁ, Hana. *Fenomén bezdětnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009, s. 97. ISBN 978-80-7419-020-9.

⁴⁷ Tamtéž, s. 172-175.

⁴⁸ Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001: obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti [online]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11308/23212108/e-4103-02.pdf/8ff9e2df-ec75-40d2-81c0-25e6d2acce2c?version=1.0>.

⁴⁹ Ženy ve věku 15 a více let podle počtu živě narozených dětí a podle rodinného stavu a věku ženy. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvokc=&pvo=SPCR167&katalog=30948&z=T&fbclid=IwAR1b0qEa_JOWbqkE6SC9XZ1gpCI_lo7DOrHxXtoIYzsy1Hy-u349dasps6Y#w=.

věkové hranice 24 let.⁵⁰ Věk matek se začal zvyšovat zejména ve zmíněné polovině 90. let 20. století a od té doby velmi výrazně narůstá. V roce 2017 dosahoval průměrný věk matky při narození 1. dítěte hodnoty 28,2 let.⁵¹

„Je ale špatné, že mladí lidé rodičovství odkládají? Jaký je pak tedy ideální věk na to se stát rodičem?“ Právě tyto otázky jsou předmětem mnoha úvah odborníků, kteří se tímto problémem zabývají. Dopátrat se ideálního věku je poměrně složité. Jak dřívější věk, tak pozdější věk má svá pro i proti. Z biologického hlediska je horní věková hranice u žen určena menopauzou, u mužů žádná věková hranice v podstatě není dána. Ideální věk je také určen danou dobou, socioekonomickým klimatem nebo postoji v dané společnosti a mnoha dalšími faktory. Ještě před 30 lety, kdy byl průměrný věk při narození 1. dítěte výrazně nižší, mohly být i názory na ideální věk podstatně odlišné. Během výzkumů provedených v české populaci (rok 2008) byl za průměrný ideální věk označován u žen 24,7 let a u mužů 28,2 let.⁵² Obvykle se výzkumy na ideální věk ptají dospělých lidí, velice zajímavé výsledky však přineslo šetření, kdy respondenty byly naopak děti a mladí lidé ve věku 11 – 25 let. Ti byly dotázáni, jestli jsou spokojeni s věkem svých rodičů, a jak by si přály, aby jejich rodiče byli staří. Nejvíce dětí (celkem 43 %) uvedlo jako ideální věk matky při 1. porodu 20 až 24 let. Výsledky se příliš nelišily ani v případě ideálního věku otce. Ten děti uvedly nejčastěji mezi 25 – 29 lety. Děti by si podle šetření přály vlastní rodiče mladší a jako nejčastější důvod, proč by to tak chtěly, uváděly sníženou fyzickou aktivitu jejich rodičů.⁵³ Otázkou tedy je, zda je důležité, aby byly spokojeny s věkem rodičů dětí, nebo aby se ve svém věku cítili dobře sami rodiče. I pozdější věk rodičů může mít totiž své pozitivní stránky, jako je např. emocionální zralost nebo stabilita.

Proč lidé v dnešní době rodičovství odkládají na pozdější dobu, má několik možných teoretických východisek. Příčin je však obrovské množství a některé se i prolínají, tudíž

⁵⁰ Průměrný věk žen při narození 1. dítěte v letech 1950-2016. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prumerny-vek-zen-pri-narozeni-1-ditete-v-letech-1950-2016?fbclid=IwAR2JOiBiKW6seTVgyC8YtSC8wATg-1WRRSQo7ZoBylifUckDGAJNvY9l2Bs>. Graf průměrného věku žen při narození 1. dítěte v letech 1950-2016 je dostupný v přílohách.

⁵¹ Vybrané demografické údaje v České republice. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prumerny-vek-zen-pri-narozeni-1-ditete-v-letech-1950-2016?fbclid=IwAR2JOiBiKW6seTVgyC8YtSC8wATg-1WRRSQo7ZoBylifUckDGAJNvY9l2Bs>.

⁵² FUCÍK, Petr a Beatrice Elena CHROMKOVÁ MANEA, ed. *Rodičovské dráhy: dvacet let vývoje české porodnosti v sociologické perspektivě*. Brno: Masarykova univerzita, 2014, s. 93. ISBN 978-80-210-6551-2.

⁵³ Nový výzkum: děti by chtěly mladší rodič-nejmíň o šest let. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/relax/veda/novy-vyzkum-deti-by-chtely-mladsi-rodice-nejmin-o-sest-let.A150905_104028_In_veda_ELE.

není možné určit jedno stanovisko. Jako jeden z důvodů se například uvádí rozšíření hormonální antikoncepce a s tím spojená lepší kontrola nad pohlavním stykem ženy. To znamená, že lze rodičovství načasovat na vhodnou dobu. Fakt, že se dá rodičovství lépe načasovat, je i dalším důvodem, jelikož se lidé chtějí na rodičovskou roli nejprve dobře připravit. Mladí lidé chtějí většinou dosáhnout co nejvyššího stupně vzdělání, aby si mohli najít dobře finančně ohodnocenou práci a mohli tak rodinu zajistit. Dále si chtějí zařídit vlastní bydlení, aby měli pro dítě odpovídající zázemí. Všechny tyto úkoly jsou časově hodně náročné a doba, kdy by se již mohli stát rodiči, se tak může značně prodloužit. Právě bytové podmínky nebo finanční zajištění uvádějí dnešní mladí lidé nejčastěji jako faktor, který rozhoduje o tom, zda se již plánují stát rodiči nebo ne.⁵⁴ Jako jedno z dalších vysvětlení se uvádí narůstající individualismus ve společnosti. Lidé se hodně orientují na své vlastní potřeby, chtějí dosahovat úspěchu, budovat vlastní kariéru, zabývat se svými koníčky a plnit si své vlastní sny. I z tohoto důvodu se může dostávat partnerský život a rodinný život do pozadí, až za individuální potřeby jedince.⁵⁵ V dnešní době mají mladí lidé také hodně příležitostí, které dříve nebyly dostupné téměř každému, jako je tomu dnes. Mohou studovat jakou školu chtějí, mají velké možnosti v profesních oblastech, mohou cestovat po celém světě, rozvíjet se atd. Všechny tyto příležitosti mají velký vliv na hodnotovou orientaci, kdy rodičovství nemusí být nutně smyslem života a jeho naplnění může člověk hledat jinde.⁵⁶

⁵⁴ FIALOVÁ, Ludmila. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, s. 84. ISBN 80-85850-87-7.

⁵⁵ HAŠKOVÁ, *Fenomén bezdětnosti*, s. 40-42.

⁵⁶ Tamtéž, s. 40-50.

4 Mladá dospělost (20 – 30 let) z hlediska vývojové psychologie

Výzkum, který nalezneme v praktické části této práce, je zaměřen na mladé lidi ve věku 20-30 let. V této kapitole bude tedy charakterizováno období mladé dospělosti, které se z hlediska vývojové psychologie obvykle vymezuje věkem 20 – 30 let. Období mladé dospělosti bylo vybráno, jelikož v tomto vývojovém stádiu se lidé obvykle osamostatňují od rodiny a mohou začít myslet na založení vlastní rodiny. Předpokládá se, že by mohli začít plánovat (případně i realizovat) svou rodičovskou roli.

Vývojové období dospělost se zpravidla rozděluje do tří fází, a těmi jsou mladá dospělost, střední dospělost a starší dospělost. Věk 20 – 30 let však nemusí být rozhodujícím faktorem v určení dospělosti. Záleží i na spoustě jiných okolností, které dospělost určují, těmi mohou být např. biologický nebo psychosociální vývoj člověka. Výzkum práce je zaměřen na plánování rodičovství, a proto bude tato kapitola zaměřena především na psychosociální vývoj člověka. Z biologického hlediska má člověk již v tomto věku předpoklady k tomu se stát rodičem. Z hlediska psychosociálního vývoje to však není tak jednoduché a je zde více faktorů, které určují, zda je člověk dostatečně vyspělý na to, aby se rodičem stal, nebo aby rodičovství plánoval. Jedním z těchto mezníků je i již zmíněné osamostatnění se. Je to jeden z nejdůležitějších a zároveň i nejtěžších úkolů, které by měl mladý dospělý zvládnout. Měl by být jednak ekonomicky soběstačný, čehož lze dosáhnout pomocí profesního uplatnění, dále by se měl i svým způsobem „oddělit“ od své původní rodiny a stát se na ní nezávislým. Postupně by měl ale také přecházet do fáze, kdy se stane opět závislým, a to na nové vlastní rodině, měl by se usadit, najít si stálého partnera a nakonec se i stát rodičem. Vzhledem k dnešnímu trendu odkládání rodičovství se však úkoly ohledně partnerského života a rodičovství často odsouvají až do pozdější věkové fáze, než je mladá dospělost. Dalším důležitým úkolem je i převzetí zodpovědnosti za své rozhodování a za své činy a uvědomování si všech možných důsledků. Týká se to především rozhodování ohledně zásadních kroků v otázkách partnerského a rodinného života nebo v profesní oblasti. Člověk v tomto období totiž dělá rozhodnutí, která mu mohou zásadním způsobem ovlivnit i zbytek života (např. zmíněné rodičovství). Významná je tedy i určitá stabilita postojů k těmto úkolům.⁵⁷

Mladá dospělost má v současné době i nové znaky, které s plánováním rodičovství úzce souvisí. Jak již bylo zmíněno v kapitole *odkládání rodičovství*, ve společnosti

⁵⁷ VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II.*, s. 9-15.

celkově narůstá individualismus. Klade se velký důraz na výhradně osobní rozhodování člověka ve všech oblastech života. Jedinec tedy obvykle rozhoduje o všech věcech sám za sebe a zároveň tak, aby to co nejvíce vyhovovalo právě jemu. Rodinný život však nespočívá jen v individuálních záležitostech jednotlivce, ale také ve vzájemné spolupráci a společných rozhodnutích. V důsledku narůstajícího individualismu se v dnešní době často setkáváme s jevem tzv. singles (můžou být svobodní i rozvedení), kteří jsou se svým svobodným stylem života spokojeni. Singles lidé se svobodně rozhodují a nejsou (nebo nechtějí být) závislí na druhých lidech. Obtížná situace pro ně pak může nastat ve chvíli, kdy by měli navázat dlouhodobý vztah a měli by začít myslet na společnou budoucnost. Odborníci se shodují i na tom, že individualismus je jednou z několika příčin vysoké rozvodovosti párů a nestability partnerských vztahů. Mladí dospělí by se tedy měli naučit podílet se na rozhodování o důležitých věcech i s ostatními lidmi (např. s partnerem). Měli by také respektovat rozhodnutí druhých lidí a nalézt, pokud možno společné řešení, vhodné pro obě strany. To je podstatný úkol pro mladého člověka dnešní doby, jenž se chystá převzít za sebe zodpovědnost, která může být zásadní v otázce určující míru jeho dospělosti.⁵⁸

⁵⁸ Tamtéž, s. 11.

Praktická část

5 Metodologie výzkumu

5.1 Cíl výzkumu

Hlavním cílem výzkumu je zjistit plány mladých lidí (20-30 let) týkající se rodičovství. Pomocí výzkumných metod budou zjišťovány jednak plány mladých lidí, ale i jejich postoj k rodičovství a rodinnému soužití.

Dílčími cíli je dále zjistit:

- Jaký mají mladí lidé názor na ideální věk pro narození prvního, a naopak i posledního dítěte u ženy.
- Jaký mají mladí lidé názor na ideální věk pro narození prvního a naopak i posledního dítěte u muže.
- Jaké mají mladí lidé plány ohledně manželství.
- Jaké okolnosti jsou pro mladé lidi rozhodující v případě plánování rodičovství.
- Jaký mají mladí lidé postoj k odkládání rodičovství.

5.2 Stanovení výzkumných otázek

Po vymezení cíle výzkumu byly stanoveny následující výzkumné otázky:

VO1: Chtějí se stát mladí lidé v budoucnu rodiči?

VO2: Existuje vztah mezi pohlavím mladých lidí a jejich plánovaným počtem dětí?

VO3: V kolika letech by chtěli mít mladí lidé první dítě?

VO4: Jaký je podle mladých lidí ideální věk na to, aby žena měla první dítě?

VO5: Jaký je podle mladých lidí ideální věk na to, aby žena měla poslední dítě?

VO6: Jaký je podle mladých lidí ideální věk na to, aby muž měl první dítě?

VO7: Jaký je podle mladých lidí ideální věk na to, aby muž měl poslední dítě?

VO8: Dávají mladí lidé přednost profesní kariéře před založením rodiny?

VO9: Jaký je podle mladých lidí nejčastější důvod, proč by odkládali rodičovství?

VO10: Je pro mladé lidi rozhodujícím faktorem uzavření sňatku před tím, než se stanou rodiči?

5.3 Formulace hypotéz

Hypotéza je tvrzení, které musí vyjadřovat vztah mezi dvěma proměnnými.⁵⁹ Na základě výzkumných otázek (viz. kapitola 6.2) byly stanoveny následující hypotézy:

H₁: Mladé ženy se chtějí stát v budoucnu rodičem častěji než mladí muži.

Tato hypotéza byla stanovena za předpokladu, že ženy ve věku 20 – 30 let častěji myslí na založení rodiny a většinou mají děti v dřívějším věku než muži (jelikož si převážně hledají partnera o pár let staršího, než jsou ony samy).

H₂: Mladé ženy plánují mít více dětí než mladí muži.

U této hypotézy vycházím z osobní představy, že si mladé ženy přejí mít více dětí než muži a že ve věku 20 – 30 let více přemýšlí nad plánovaným počtem dětí.

H₃: Studenti chtějí mít děti později než jejich vrstevníci, kteří pracují.

U této hypotézy předpokládám, že mladí lidé, kteří pracují, již častěji plánují rodičovství než lidé, kteří studují. Domnívám se, že lidé, kteří studují, by rádi nejdříve dokončili studium a pak se ještě popřípadě věnovali své profesi, ale lidé, kteří již pracují, mohou být více připraveni na to se stát rodičem (mohou mít odpovídající zázemí, stálý finanční příjem atd.)

H₄: Pro studenty je v blízké budoucnosti důležitější věnovat se profesní kariéře než rodině, oproti jejich vrstevníkům, kteří pracují.

V případě této hypotézy předpokládám, že pro studenty bude v blízké budoucnosti přednější věnovat se profesní kariéře než myslet na zakládání rodiny. Naopak jejich vrstevníci, kteří již mají práci, mohou více přemýšlet o založení rodiny.

H₅: Mladé ženy považují uzavření manželství před početím dítěte za důležité častěji než mladí muži.

Tato hypotéza vychází z mého osobního předpokladu, že mladé ženy plánují sňatek častěji než mladí muži. Domnívám se také, že pro ně může být představa založení rodiny bez

⁵⁹ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007, s. 17. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.

uzavření manželství více stresující než pro mladé muže (např. z ekonomického hlediska). Manželství pro ně může znamenat větší pocit jistoty.

5.4 Metoda sběru dat

Pro tento výzkum byl zvolen kvantitativní přístup, pro který je typické strukturované získávání dat. Získaná data se následně statisticky vyhodnocují a díky tomu se výsledky šetření dají zobecňovat.⁶⁰ Výzkumné hypotézy, které byly stanoveny, budou tedy v následující kapitole statisticky ověřeny. Výzkumným nástrojem je dotazník vlastní konstrukce. Tento nástroj byl zvolen, aby bylo možné oslovit velký počet respondentů a tím získat dostatek odpovědí.

Dotazník obsahuje celkem 18 otázek různého typu. 10 otázek je uzavřených, 7 otázek je otevřených a 1 polouzavřená. 3 otázky jsou zároveň škálovací, vytvořené podle vzoru Likertovy škály.⁶¹ Na začátku dotazníku jsou 3 faktografické otázky, které zjišťují pohlaví a věk respondentů a to, zda je respondent student, nebo pracuje.

Významnou proměnnou bylo v tomto výzkumu především pohlaví respondentů a dále to, jestli jsou studenty, nebo jestli pracují.

5.5 Charakteristika výzkumného souboru

Výzkum je zaměřen na mladé lidi ve věku 20 – 30 let, což je věková kategorie, která je z hlediska vývojové psychologie charakterizována jako mladá dospělost. Dotazník je určen mladým lidem, kteří studují, nebo kteří již pracují. Výzkumný soubor je z hlediska výběru prvků souborem výběrovým. Výběr respondentů proběhl záměrně a pomocí kvótního výběru. V tomto případě je podmínkou, aby respondent splňoval věkovou kategorii (20 – 30 let).

5.6 Realizace výzkumného šetření

Před zahájením výzkumu byl proveden tzv. předvýzkum. Dotazník byl rozšířen mezi několik respondentů a podle jejich odpovědí mělo být ověřeno, zda dotazník zjišťuje to, co zjišťovat má, a zda respondenti rozumí všem otázkám. Dále zjišťuje, zda lze sesbírané odpovědi správně vyhodnotit.⁶² Předvýzkum proběhl úspěšně, a proto byl dotazník v elektronické podobě rozšířen mezi ostatní respondenty. Respondentů bylo získáno

⁶⁰ HENDL, Jan a Jiří REMR. *Metody výzkumu a evaluace*. Praha: Portál, 2017, s. 81. ISBN 978-80-262-1192-1.

⁶¹ GAVORÁ, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, s. 92. ISBN 80-85931-79-6.

⁶² Tamtéž, s. 69.

celkem 364, ale 2 respondenti nesplňovaly danou věkovou kategorii, a proto byli z výběru vyřazeni. Celkem bylo tedy získáno 362 respondentů – 302 žen a 60 mužů. Záměrem bylo získat podobný počet odpovědí jak od mladých mužů, tak od mladých žen. Nakonec se nepodařilo oslovit větší počet respondentů mužského pohlaví, a proto značně převažuje počet odpovědí od žen.

6 Vyhodnocení a interpretace výsledků výzkumu

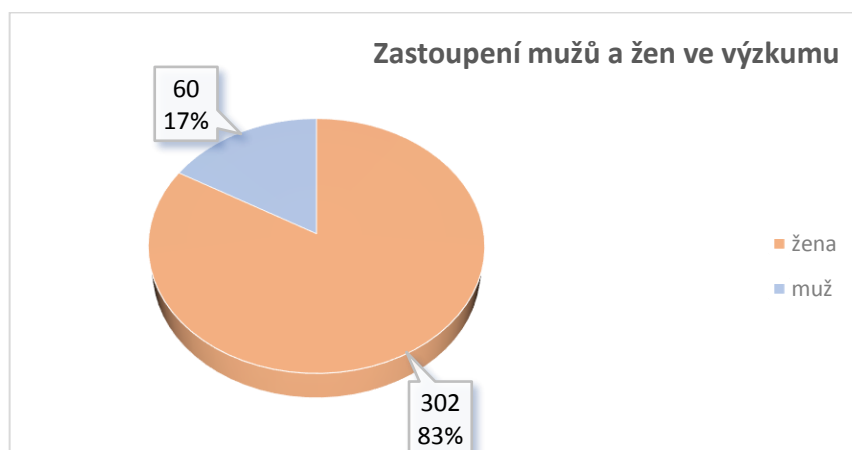
Všechna sesbíraná data z dotazníku jsem si zaznamenala do záznamových archů. Následně jsem ze získaných dat vytvořila tabulky a pro větší přehlednost i grafická znázornění. V následujících kapitolách budou nejprve prezentovány všechny odpovědi respondentů a dále i výsledky ověřování stanovených hypotéz.

6.1 Prezentace výsledků výzkumu

Otázka č. 1: Jaké je vaše pohlaví?

	Absolutní četnost	Relativní četnost
žena	302	83,40 %
muž	60	16,60 %
celkem	362	100 %

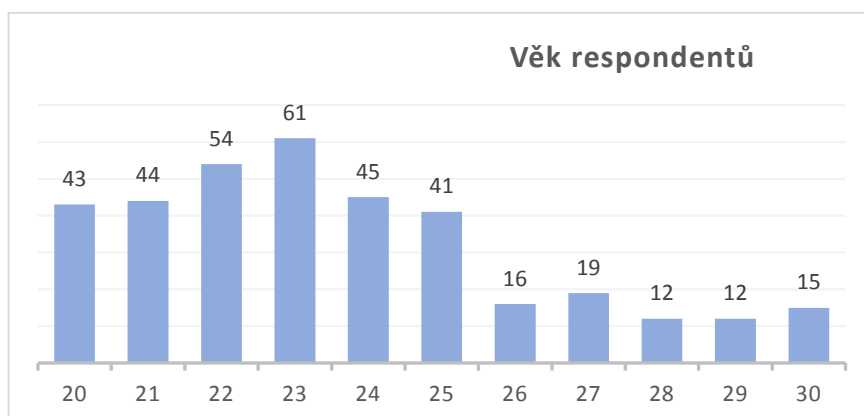
Tabulka 1: Zastoupení mužů a žen ve výzkumu

Graf 1: Zastoupení mužů a žen ve výzkumu

Následující tabulka a graf ukazují, že se výzkumu účastnilo celkem 362 respondentů. Žen se účastnilo celkem 302 (83,4 %) a mužů celkem 60 (16,6 %).

Otázka č. 2: Jaký je váš věk?

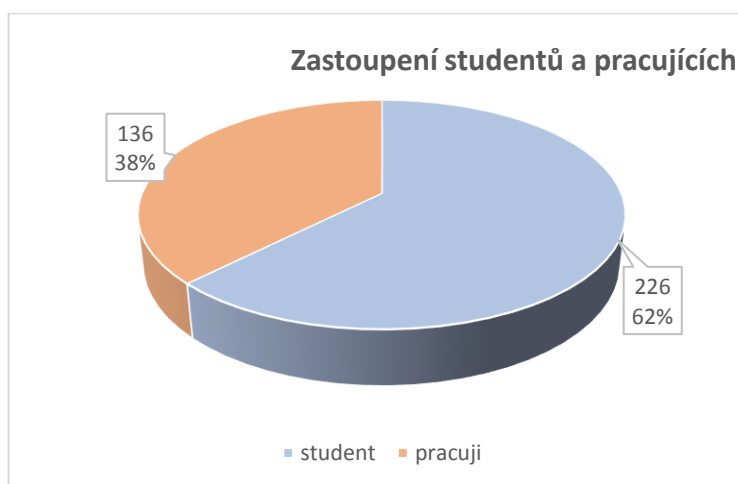
Graf 2: Věk respondentů

Výzkum byl zaměřen na mladé lidi ve věku 20 – 30 let. Respondenti měli možnost sami vyplnit, jaký je jejich věk. Účastnilo se celkem 43 (11,9 %) mladých lidí ve věku 20 let, 44 (12,2 %) ve věku 21 let, 54 (14,9 %) ve věku 22 let, 61 (16,9 %) ve věku 23 let, 45 (12,4 %) ve věku 24 let, 41 (11,3 %) ve věku 25 let, 16 (4,4 %) ve věku 26 let, 19 (5,2 %) ve věku 27 let, 12 (3,3 %) ve věku 28 let, opět 12 (3,3 %) ve věku 29 let a celkem 15 (4,1 %) ve věku 30 let.

Otázka č. 3: Jsem:

	absolutní četnost	relativní četnost
student	226	62,40 %
pracuji	136	37,60 %
celkem	362	100 %

Tabulka 2: Zastoupení studentů a pracujících

Graf 3: Zastoupení studentů a pracujících

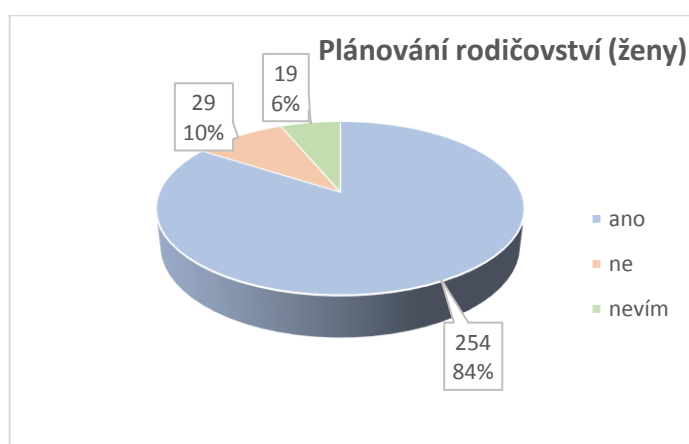
Třetí otázka zjišťovala, jestli jsou mladí lidé studenti nebo jestli již pracují. 226 (62,4 %) respondentů jsou studenti a 136 (37,6 %) respondentů již pracuje.

Otázka č. 4: Chcete se stát v budoucnu rodičem?

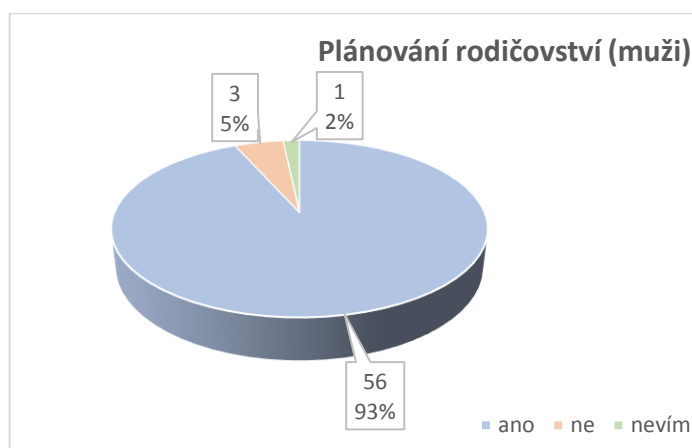
	absolutní četnost	relativní četnost
ano	310	85,60 %
ne	32	8,80 %
nevím	20	5,50 %

Tabulka 3: Plánování rodičovství

Ve čtvrté otázce se respondenti vyjadřovali k tomu, zda se v budoucnu chtějí stát rodičem. Naprostá většina vybrala možnost ano – celkem 310 (85,6 %) respondentů. 32 (8,8 %) respondentů se v budoucnu rodičem stát nechce a 20 (5,5 %) respondentů zatím neví.

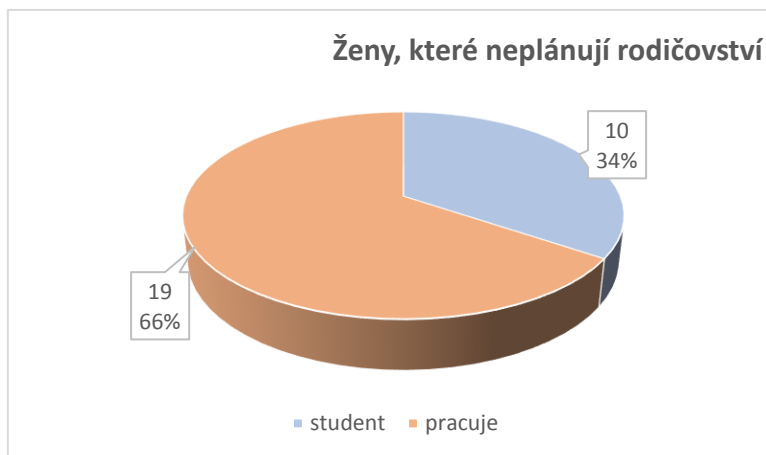
Graf 4: Plánování rodičovství (ženy)

Graf 5: Plánování rodičovství (muži)

Tyto dva grafy znázorňují rozdíly v odpovědích na čtvrtou otázku od žen a od mužů. Celkem 254 (84 %) žen se chce v budoucnu stát rodičem, 29 (10 %) se rodičem stát

nechce a 19 (6 %) neví. Naopak 56 (93 %) mužů se rodičem stát chce, pouze 3 (5 %) muži se rodičem stát nechtějí a 1 (2 %) neví.

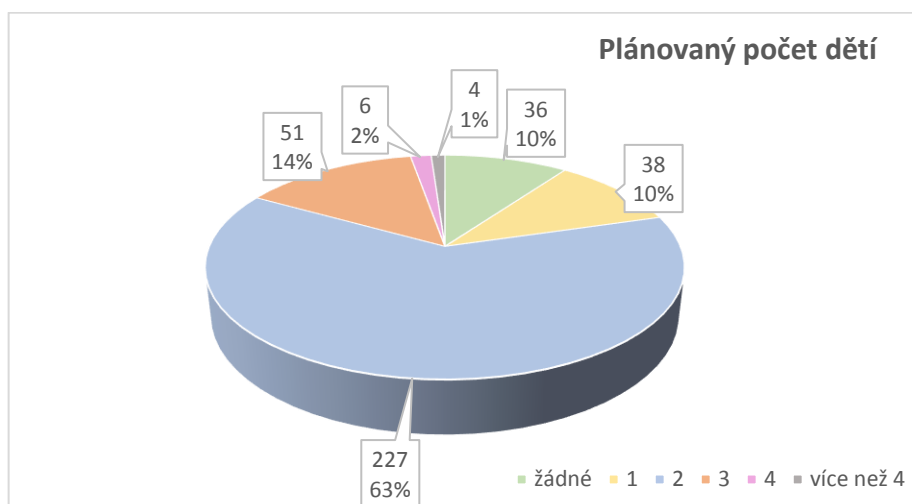
Graf 6: Ženy, které neplánují rodičovství

Tento graf ukazuje na rozdíl mezi ženami, které se nechtějí stát rodičem. Předpokladem nejprve bylo, že více žen, které se rodičem stát nechtějí, budou spíše studentky. Výsledkem však je, že 19 (66 %) žen, které rodičovství neplánují, již pracuje. Naopak pouze 10 (34 %) žen, které rodičovství neplánují, jsou studentky.

Otázka č. 5: Uveďte prosím důvod, proč se rodičem stát nechcete.

Tato otázka byla otevřená a respondenti, kteří v předchozí otázce odpověděli, že se rodičem stát nechtějí, měli sami uvést vlastní důvod. Nejčastějším důvodem, který mladí lidé uvedli, bylo, že nemají děti rádi. Dále je podle nich rodičovství ztráta svobody, času a příliš velká zodpovědnost nebo finanční zátěž. Dalším důvodem je, že se chtějí raději věnovat sami sobě nebo se soustředit na kariéru, cestování. Několik lidí také zmínilo, že jim přijde nezodpovědné, nebo až sobecké si pořizovat dítě, vzhledem k tomu, jak je naše planeta přelidněná.

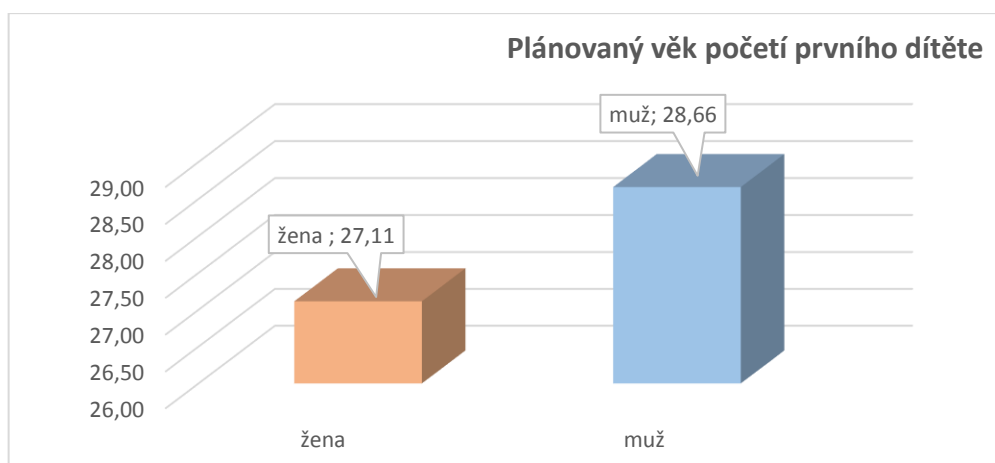
Otázka č. 6: Kolik dětí do budoucna plánujete mít?

Graf 7: Plánovaný počet dětí

V šesté otázce měli respondenti uvést, kolik plánují mít do budoucna dětí. 36 respondentů (9,9 %) uvedlo že nechce dítě žádné. Tento výsledek byl překvapující, jelikož 32 respondentů uvedlo v otázce č. 4, že se rodičem stát nechce a v této otázce to je ještě o 4 respondenty více. Tito 4 respondenti ale uvedli v otázce č. 4, že neví, jestli se rodičem stát chtějí. Jedno dítě plánuje mít 38 (10,5 %) respondentů, dvě děti plánuje mít největší počet respondentů a to celkem 227 (62,4 %). Tři děti plánuje mít 51 (14,4 %) respondentů, čtyři děti 6 (1,7 %) respondentů a čtyři a více dětí pouze 4 (1,1 %) respondenti.

Otázka č. 7: V kolika letech plánujete mít první dítě?

Graf 8: Plánovaný věk početí prvního dítěte

Otázka, která zjišťovala, v kolika letech plánují mít respondenti dítě, byla otevřená. Respondenti sami vyplnili jejich plánovaný věk. Ze všech získaných odpovědí byl vypočítán průměrný věk u žen a průměrný věk u mužů. Odpovědi bylo do průměru zahrnuto celkem

309. Zbývajících 53 odpovědí nebylo možné zpracovat, nejčastěji šlo o odpovědi „nevím“, nebo „nikdy“. Výsledkem ale je, že ženy se průměrně chtějí stát rodičem ve věku 27,11 a muži ve věku 28,66.

Otázka č. 8: Jaký je podle vás ideální věk, kdy by žena měla mít první dítě?

U této otázky byl spočítán průměrný věk ze všech sesbíraných odpovědí. Podle mladých lidí je ideálním věkem, kdy by žena měla mít první dítě, 25,75 let.

Otázka č. 9: Jaký je podle vás ideální věk, kdy by muž měl mít první dítě?

U této otázky byl opět spočítán průměrný věk, ale tentokrát naopak, kdy by muž měl mít první dítě. Mladí lidé si myslí, že je ideálním věkem, kdy by muž měl mít první dítě, 28,28 let.

Otázka č. 10: Jaký je podle vás ideální věk, kdy by žena měla mít poslední dítě?

Průměrný věk byl spočítán i u desáté otázky, která se týká ideálního věku, kdy by žena měla mít poslední dítě. Mladí lidé se myslí, že ideálním věkem, kdy by žena měla mít poslední dítě, je 35,76 let.

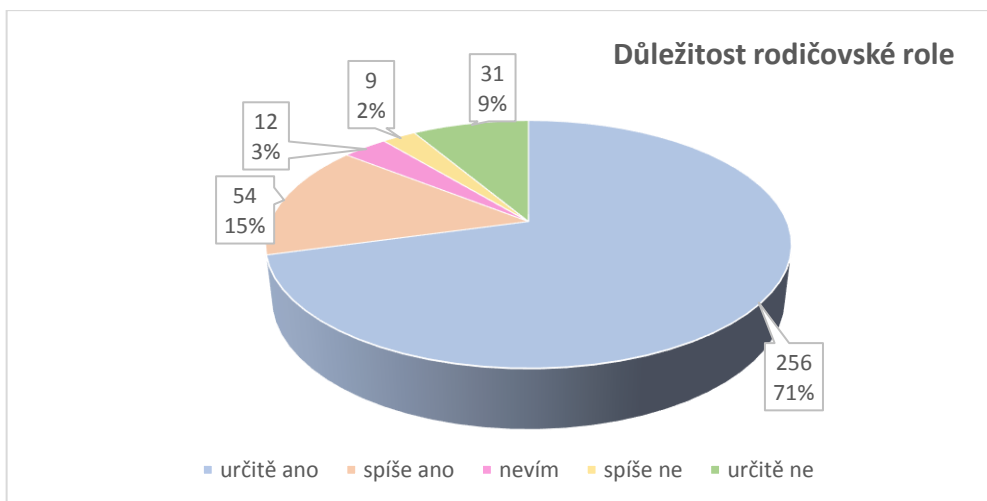
Otázka č. 11: Jaký je podle vás ideální věk, kdy by muž měl mít poslední dítě?

Jedenáctá otázka se týkala opět ideálního věku, a to kdy by měl mít naopak muž poslední dítě. Průměrně by měl mít muž, podle mladých lidí, poslední dítě ve věku 40,19 let.

Otázka č. 12: Je pro vás rodičovská role do budoucna důležitá?

	absolutní četnost	relativní četnost
určitě ano	256	70,70 %
spíše ano	54	14,90 %
nevím	12	3,30 %
spíše ne	9	2,50 %
určitě ne	31	8,60 %
celkem	362	100 %

Tabulka 4: Důležitost rodičovské role

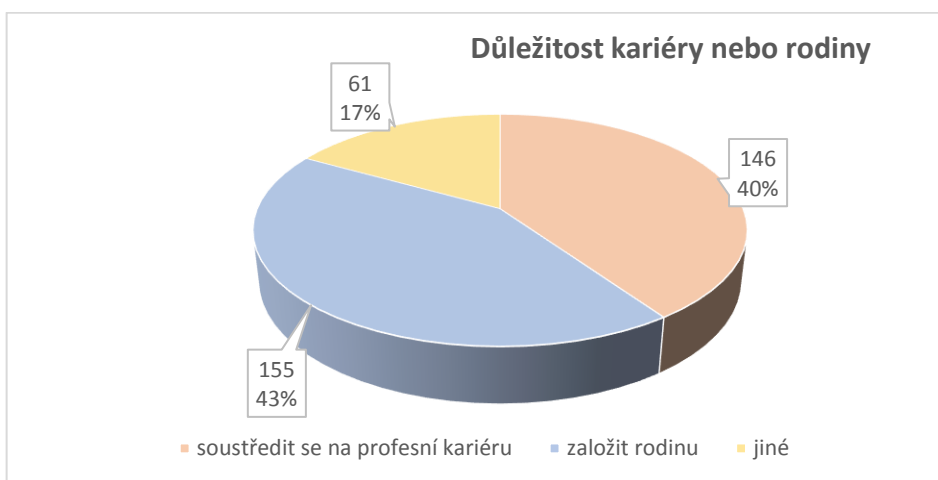
Graf 9: Důležitost rodičovské role

Naprostá většina respondentů uvedla, že je pro ně rodičovská role určitě důležitá – celkem 256 (70,7 %) respondentů. Spíše ano uvedlo 54 (14,9 %) respondentů a nevím 12 (3,3 %) respondentů. Že je rodičovská role spíše nedůležitá uvedlo celkem 9 (2,5 %) respondentů a určitě nedůležitá 31 (8,6 %) respondentů.

Otázka č. 13: Co je pro vás v blízké budoucnosti důležitější? (Čemu byste dali přednost)

	absolutní četnost	relativní četnost
soustředit se na profesní kariéru	146	40,30 %
založit rodinu	155	42,80 %
jiné	61	16,90 %
celkem	362	100 %

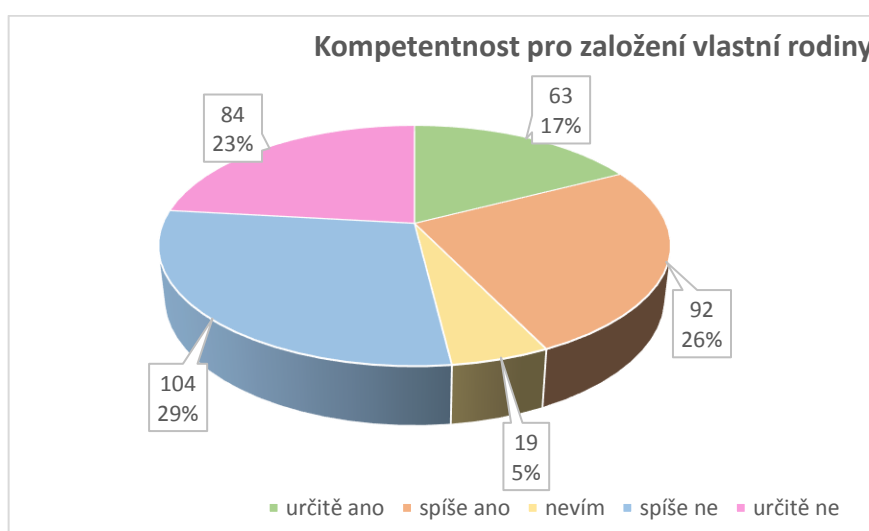
Tabulka 5: Důležitost kariéry nebo rodiny

Graf 10: Důležitost kariéry nebo rodiny

Tato tabulka a grafické znázornění vyjadřují, co je pro mladé lidi v blízké budoucnosti důležitější – jestli soustředit se na profesní kariéru, nebo založit rodinu. 155 respondentů uvedlo, že je pro ně důležitější založit rodinu, naopak 146 respondentů uvedlo že soustředit se na profesní kariéru. Respondenti měli možnost zvolit i odpověď „jiné“ a uvést, co je konkrétně pro ně v blízké budoucnosti důležité. V tomto případě nejčastěji uváděli, že je pro ně důležité dokončit studium, cestovat, soustředit se na seberealizaci, budovat vztah s partnerem nebo zařizovat bydlení.

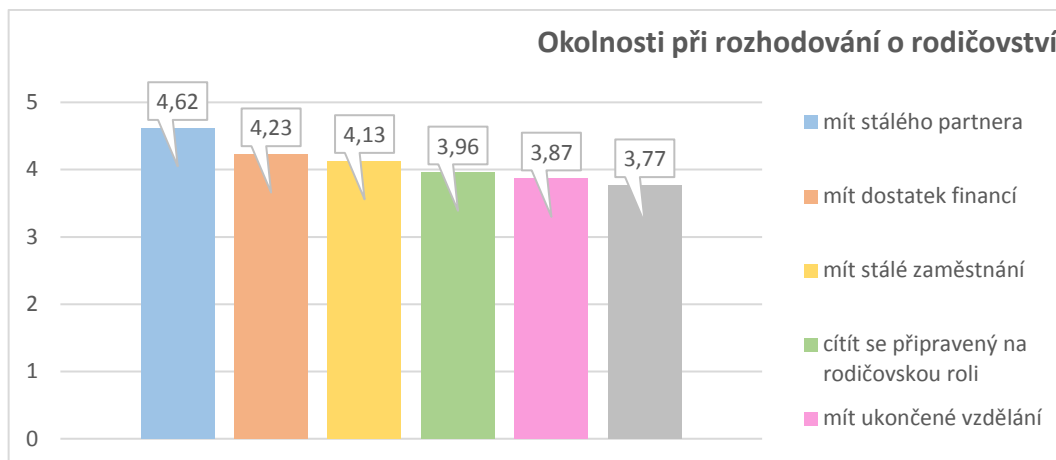
Otázka č. 14: Cítíte se v současné době dostatečně kompetentní na to, abyste mohl/a založit vlastní rodinu?

Graf 11: Kompetentnost pro založení vlastní rodiny

Tento graf zobrazuje názory mladých lidí na to, zda jsou dostatečně kompetentní na to, aby mohli založit vlastní rodinu. Určitě kompetentní se cítí být celkem 63 (17,4 %) respondentů a spíše kompetentní 84 (25,4 %) respondentů. 19 (5,2 %) respondentů neví. Spíše nekompetentní se cítí být nejvíce respondentů a to 104 (28,7 %) a určitě nekompetentní 92 (23,2 %) respondentů.

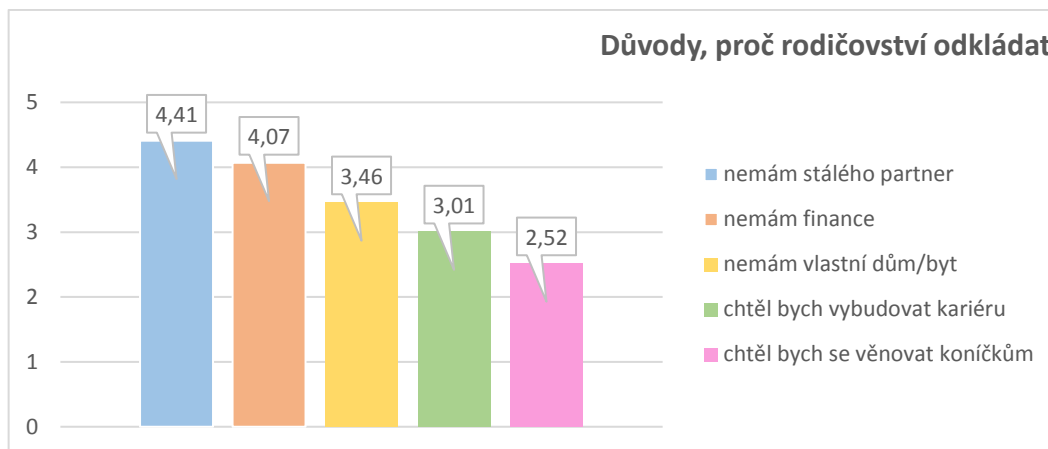
Otázka č. 15: Ohodnoťte, jak jsou pro vás důležité následující okolnosti v případě, že byste se měli stát rodičem:

Graf 12: Okolnosti při rozhodování o rodičovství

U následující otázky respondenti posuzovali, jak jsou pro ně dané okolnosti důležité v případě, že by se měli stát rodičem. Významnost okolností hodnotili na stupnici 1 až 5, kde 1 = nejméně důležité, 5 = nejvíce důležité. Jednotlivé okolnosti jsou graficky znázorněny podle odpovědí od nejvíce důležitého po nejméně důležité. Za nejdůležitější okolnost považují respondenti mít stálého partnera, jelikož průměrná hodnota této odpovědi dosáhla 4,62. Dále je pro ně důležité mít dostatek financí (4,23), mít stálé zaměstnání (4,13), dále cítit se být připravený na rodičovskou roli (3,96) a těsně za tím mít ukončené vzdělání (3,87). Za nejméně důležité považují respondenti mít vlastní byt/dům (3,77), i přesto je hodnota u této okolnosti stále poměrně vysoká. To znamená, že i tato skutečnost hraje v případě zakládání rodiny u mladých lidí velkou roli.

Otázka č. 16: Ohodnoťte důležitost následujících důvodů, proč byste popřípadě rodičovství odkládali:

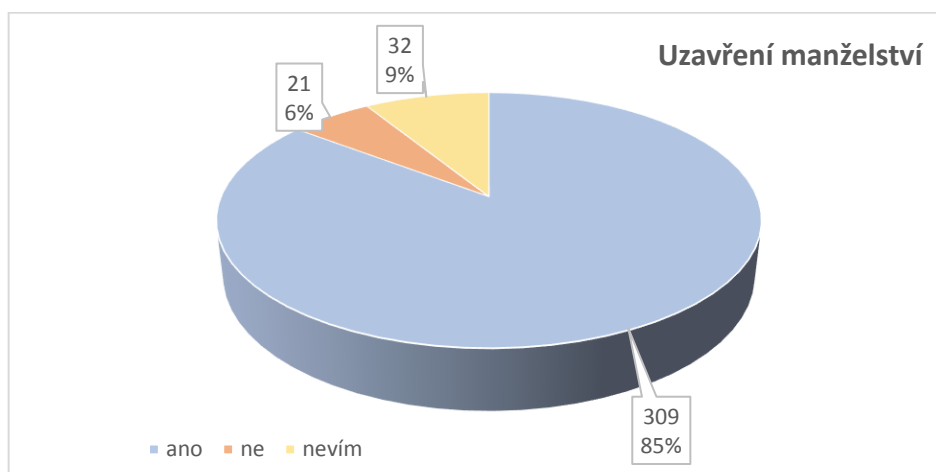

Graf 13: Důvody, proč rodičovství odkládat

U této otázky respondenti naopak hodnotili, z jakého důvodu by popřípadě rodičovství odkládali. Významnost jednotlivých důvodů hodnotili na stupnici 1 až 5, kde 1 = nejméně důležité a 5 = nevíce důležité. Odpovědi respondentů jsou stejně jako u předchozí otázky seřazeny a prezentovány od nejvíce důležité až po nejméně důležité. Nejdůležitějším důvodem, proč by mladí lidé rodičovství odkládali, je, že by neměli stálého partnera. Hodnota tohoto důvodu dosáhla 4,41. Dalším důvodem je, že by neměli dostatek financí (4,07) nebo že by neměli vlastní byt/dům (3,46). Za méně důležitý důvod považují mladí lidé to, že by chtěli vybudovat kariéru (3,01). Nejméně důležité je pro mladé lidi v případě odkládání rodičovství věnování se svým koníčkům (2,52).

U této otázky již můžeme pozorovat větší rozdíly u hodnocení daných okolností, oproti otázce předchozí. V otázce č. 15 prisuzovali respondenti velkou důležitost všem okolnostem v případě, že by se měli stát rodičem. Pokud jde ale o odkládání rodičovství, některé důvody jsou pro ně méně důležité.

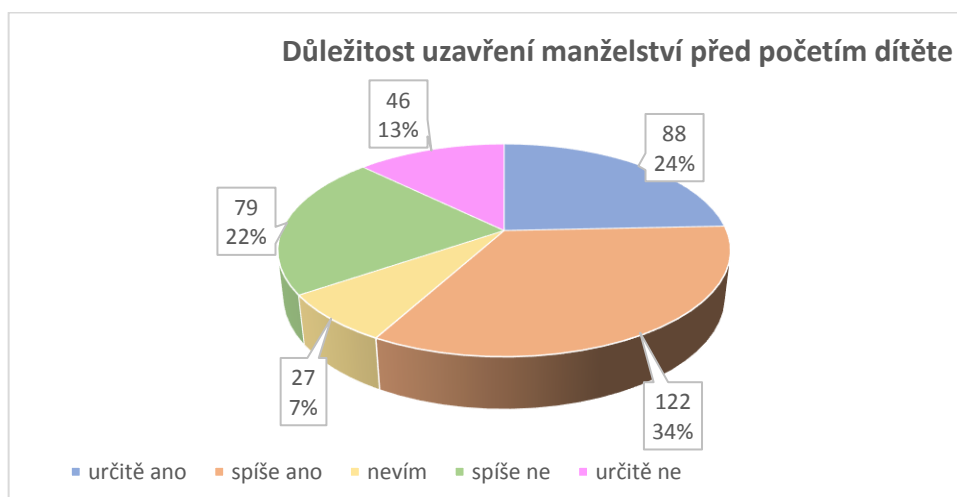
Otázka č. 17: Chtěli byste v budoucnu uzavřít manželství?

Graf 14: Uzavření manželství

Tento graf prezentuje, zda chtějí mladí lidé v budoucnu uzavřít manželství nebo ne. Většina respondentů odpověděla že ano, celkem 309 (85,4 %). Uzavřít manželství v budoucnu nechce pouze 21 (5,8 %) respondentů a 32 (8,80 %) zatím neví.

Otázka č. 18: Bylo by pro vás důležité uzavřít manželství před tím, než byste se stali rodičem?

Graf 15: Důležitost uzavření manželství před početím dítěte

Poslední otázka zjišťovala, zda je pro mladé lidi důležité uzavřít manželství ještě před tím, než založí rodinu. Pro 88 (24,3 %) respondentů je určitě důležité uzavřít manželství před založením rodiny, pro 122 (33,7 %) je to spíše důležité. 27 (7,5 %) respondentů neví, jestli je to pro ně důležité. 79 (21,8 %) respondentů odpovědělo, že je pro ně uzavření manželství před založením rodiny spíše nedůležité a pro 46 (12,7 %) respondentů je to určitě nedůležité.

6.2 Verifikace hypotéz

Po zpracování a vyhodnocení všech odpovědí od respondentů si statisticky ověříme stanovené hypotézy (viz. kapitola 6.3 Formulace hypotéz). Hypotézy č. 1, 2, 4 a 5 jsou verifikovány pomocí Chí kvadrát testu v kontingenční tabulce. Chí kvadrát test dobré shody jsem využila, jelikož jsem pracovala se slovními odpověďmi. Hypotéza č. 3 je ověřována pomocí dvouvýběrového t-testu. Tento test jsem použila, jelikož jsem pracovala s číselnými odpověďmi.

Hypotéza č. 1: Mladé ženy se chtějí stát v budoucnu rodičem častěji než mladí muži.

H₀: Pohlaví mladých lidí nemá vliv na to, zda se chtějí stát v budoucnu rodičem.

H₁: Pohlaví mladých lidí má vliv na to, zda se chtějí stát v budoucnu rodičem.

Pro ověření hypotézy jsem využila odpovědi z otázky č. 1 a 4. Z odpovědí jsem vytvořila tabulku empirických četností.

Empirické četnosti	ano	ne	celkem
žena	254	29	283
muž	56	3	59
celkem	310	32	342

Tabulka 6: Empirické četnosti H1

n= 342

Celkový počet prvků je nižší než počet respondentů, z toho důvodu, že jsem do statistického ověřování nezahrnula odpověď „nevím“.

K výpočtu teoretických četností jsem využila následující vzorec:

$$\frac{\text{součet řádků empirických četností} * \text{součet sloupců}}{\text{počet prvků}}$$

Teoretické četnosti	ano	ne
žena	256,52	26,48
muž	53,48	5,52

Tabulka 7: Teoretické četnosti H1

Z tabulky empirických četností a teoretických četností jsem dále vypočítala testové kritérium. Vytvořila jsem další tabulku a použila následující vzorec pro výpočet testového kritéria:

$$\frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}}$$

Testové kritérium	ano	ne
žena	0,0247	0,2398
muž	0,1187	1,1504

Tabulka 8: Testové kritérium H1

Poté jsem provedla součet tabulky testového kritéria a tím jsem získala hodnotu testového kritéria. TK= 1,5336

Následně jsem vypočítala kritickou hodnotu pomocí vzorce:

$$KH = \chi^2_{1-\alpha}(r - 1) * (s - 1), \text{ hladinu významnosti jsem stanovila: } \alpha=0,05.$$

$$KH = 3,84146$$

Výsledkem je, že TK < KH, což znamená, že nemůžeme prokázat závislost dvou proměnných v první hypotéze. Platí tedy nulová hypotéza H₀: (Pohlaví mladých lidí nemá vliv na to, zda se chtějí stát v budoucnu rodičem) a H₁ (Pohlaví mladých lidí má vliv na to, zda se chtějí stát v budoucnu rodičem) byla zamítnuta. To znamená, že není potvrzené, že by se mladé ženy chtěly stát v budoucnu rodičem častěji než mladí muži.

Hypotéza č. 2: Mladé ženy plánují mít více dětí než mladí muži.

H₀: Pohlaví mladých lidí nemá vliv na plánovaný počet dětí.

H₁: Pohlaví mladých lidí má vliv na plánovaný počet dětí.

Pro ověření hypotézy jsem využila odpovědi z otázky č. 1 a 6. Z odpovědí jsem vytvořila tabulku empirických četností.

Empirické četnosti	0	1	2	3	4	více než 4	celkem
žena	33	34	187	41	4	3	302
muž	3	4	40	10	2	1	60
celkem	36	38	227	51	6	4	362

Tabulka 9: Empirické četnosti H2

$$n = 362$$

K vypočtu teoretických četností jsem využila následující vzorec:

$$\frac{\text{součet řádků empirických četností} * \text{součet sloupců}}{\text{počet prvků}}$$

Teoretické četnosti	0	1	2	3	4	více než 4
žena	30,03	31,7	189,4	42,55	5,01	3,34
muž	5,97	6,29	37,62	8,45	0,99	0,66

Tabulka 10: Teoretické četnosti H2

Z tabulky empirických četností a teoretických četností jsem dále vypočítala testové kritérium. Vytvořila jsem další tabulku a použila následující vzorec pro výpočet testového kritéria:

$$\frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}}$$

Testové kritérium	0	1	2	3	4	více než 4
žena	0,294	0,167	0,03	0,057	0,204	0,0346
muž	1,478	0,834	0,151	0,284	1,03	0,1752

Tabulka 11: Testové kritérium H2

Poté jsem provedla součet tabulky testového kritéria a tím jsem získala hodnotu testového kritéria. TK= 4,7371

Následně jsem vypočítala kritickou hodnotu pomocí vzorce:

$$KH = \chi^2_{1-\alpha}(r - 1) * (s - 1), \text{ hladinu významnosti jsem stanovila: } \alpha=0,05.$$

$$KH= 11,0705$$

Výsledkem je, že TK < KH, což znamená, že nemůžeme prokázat závislost dvou proměnných v této hypotéze. Přijata tedy byla H₀ (Pohlaví mladých lidí nemá vliv na plánovaný počet dětí) a H₁ (Pohlaví mladých lidí má vliv na plánovaný počet dětí) byla zamítnuta. Není tedy dokázáno, že by pohlaví mladých lidí mělo vliv na to, kolik plánují mít v budoucnu dětí.

Hypotéza č. 3: Studenti chtějí mít první dítě později než jejich vrstevníci, kteří pracují.

H₀: To, jestli je někdo student, nebo pracuje, nemá vliv na plánovanou dobu početí prvního dítěte.

H₁: To, jestli je někdo student, nebo pracuje, má vliv na plánovanou dobu početí prvního dítěte.

Pro ověření hypotézy jsem využila odpovědi z otázky č. 3 a 7. Odpovědi respondentů jsem rozdělila do dvou kategorií a jelikož volili věk od 20 až do 35 let, vytvořila jsem dvě věkové kategorie. Jednu pro dřívější věk (20-27) a druhou pro pozdější věk (28-35). Z odpovědí jsem následně vytvořila tabulku empirických četností.

Empirická četnost	20-27	28-35	celkem
student	103	90	193
pracuje	47	56	103
celkem	150	146	296

Tabulka 12: Empirické četnosti H3

n= 296

Počet prvků je nižší než u předchozích testovaných hypotéz, jelikož celkem 66 respondentů odpovědělo na otázku č. 7 způsobem, který nelze statisticky zpracovat. Nejčastěji odpovídali, že neví, v kolika letech chtějí první dítě mít, nebo že se rodičem nechtějí stát vůbec.

Nejdříve provedeme F – test pro rozptyl na hladině významnosti 5 % ($\alpha = 0,05$).

Platí následující pravidlo:

H0F: Předpokládá se shodnost rozptylů obou základních souborů

H1F: Předpokládá se rozdílnost rozptylů obou základních souborů

$p < \alpha$ H0 se nepřijímá

$p > \alpha$ H0 se přijímá

	Student	Pracuje
Stř. hodnota	27,225	27,690909
Rozptyl	5,2933417	8,0090909
Pozorování	200	110
Rozdíl	199	109
F	0,6609167	
P(F<=f) (1)	0,006009	
F krit (1)	0,7621243	

Tabulka 13: Dvouvýběrový F-test pro rozptyl

Výsledek F-testu je $0,006 < 0,05 \Rightarrow p > \alpha \Rightarrow H0$ se nepřijímá

Rozptyly obou souborů nejsou shodné, proto následně provedeme dvouvýběrový t-test s nerovností rozptylu.

	<i>Student</i>	<i>Pracuje</i>
Stř. hodnota	27,225	27,690909
Rozptyl	5,2933417	8,0090909
Pozorování	200	110
Hyp. rozdíl stř. hodnot	0	
Rozdíl	189	
t Stat	1,4786919	
P(T<=t) (1)	0,0704437	
t krit (1)	1,6529558	
P(T<=t) (2)	0,1408874	
t krit (2)	1,9725951	

Tabulka 14: Dvouvýběrový t-test s nerovností rozptylu

P (2): 0,14089

Platí: $p < \alpha$ H_0 se nepřijímá

$p > \alpha$ H_0 se přijímá

$0,14089 > 0,05 \Rightarrow p > \alpha$

Dosažená statistická významnost je vyšší než stanovená hladina významnosti 5 %.

Z toho důvodu H_0 nelze zamítnout.

H_0 se přijímá – H_1 se nepřijímá.

Přijímá se H_0 (To, jestli je někdo student, nebo pracuje, nemá vliv na plánovanou dobu početí prvního dítěte). H_1 (To, jestli je někdo student, nebo pracuje, má vliv na plánovanou dobu početí prvního dítěte) se zamítá. Nepotvrdil se tedy předpoklad, že studenti chtějí mít děti později než jejich vrstevníci, kteří pracují.

Hypotéza č. 4: Pro studenty je v blízké budoucnosti důležitější věnovat se profesní kariéře než rodině, oproti jejich vrstevníkům, kteří pracují.

H_0 : To, jestli je někdo student, nebo pracuje, nemá vliv na jeho postoj k důležitosti věnování se profesní kariéře.

H_1 : To, jestli je někdo student, nebo pracuje, má vliv na jeho postoj k důležitosti věnování se profesní kariéře.

Pro ověření hypotézy jsem využila odpovědi z otázky č. 3 a 13. Z odpovědí jsem vytvořila tabulku empirických četností.

Empirická četnost	profesní kariéra	rodina	celkem
student	107	84	191
pracuje	40	75	115
celkem	147	159	306

Tabulka 15: Empirické četnosti H4

n= 302

Počet prvků je nižší než u předchozích testovaných hypotéz, jelikož v otázce č. 13 byla ještě další možnost „jiné“, na kterou respondenti mohli odpovídat slovně. Možnost „jiné“ zvolilo 56 respondentů.

K vypočtu teoretických četností jsem využila následující vzorec:

$$\frac{\text{součet řádků empirických četností} * \text{součet sloupců}}{\text{počet prvků}}$$

Teoretická četnost	profesní kariéra	rodina
student	91,75	99,25
pracuje	55,25	59,75

Tabulka 16: Teoretické četnosti H4

Z tabulky empirických četností a teoretických četností jsem dále vypočítala testové kritérium. Vytvořila jsem další tabulku a použila následující vzorec pro výpočet testového kritéria:

$$\frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}}$$

Testové kritérium	profesní kariéra	rodina
student	2,5347	2,3432
pracuje	4,2093	3,8923

Tabulka 17: Testové kritérium H4

Poté jsem provedla součet tabulky testového kritéria a tím jsem získala hodnotu testového kritéria. TK= 12,9795

Následně jsem vypočítala kritickou hodnotu pomocí vzorce:

$KH = \chi^2_{1-\alpha}(r - 1) * (s - 1)$, hladinu významnosti jsem stanovila: $\alpha=0,05$.

KH= 3,84146

Výsledkem je, že $TK > KH$, což znamená, že můžeme prokázat závislost dvou proměnných v této hypotéze. H_0 (To, jestli je někdo student, nebo pracuje, nemá vliv na jeho postoj k důležitosti věnování se profesní kariéře) byla zamítnuta. H_1 (To, jestli je někdo student, nebo pracuje, má vliv na jeho postoj k důležitosti věnování se profesní kariéře) byla přijata. Analýzou tabulek empirických četností a teoretických četností se verifikovala hypotéza č. 4. což znamená, že pro studenty je důležitější věnovat se v blízké budoucnosti profesní kariéře než pro jejich vrstevníky, kteří již pracují. Mladí lidé, kteří již pracují, častěji volili odpověď, že je pro ně v blízké budoucnosti důležitější založit rodinu.

Hypotéza č. 5: Mladé ženy považují uzavření manželství před početím dítěte za důležité častěji než mladí muži.

H_0 : Pohlaví mladých lidí nemá vliv na to, zda považují uzavření manželství před početím dítěte za důležité.

H_1 : Pohlaví mladých lidí má vliv na to, zda považují uzavření manželství před početím dítěte za důležité.

Pro ověření hypotézy jsem využila odpovědi z otázky č. 1 a 18. Z odpovědí jsem vytvořila tabulku empirických četností.

Empirická četnost	ano	ne	celkem
žena	182	101	283
muž	29	24	53
celkem	211	125	336

Tabulka 18: Empirické četnosti H_5

n= 336

Počet prvků je nižší než celkový počet respondentů, jelikož jsem do statistického ověřování nezahrnula odpověď „nevím“. Kategorie „určitě ano“ a „spíše ano“ jsem spojila do jedné a kategorie „určitě ne“ a „spíše ne“ do druhé.

K vypočtu teoretických četností jsem využila následující vzorec:

$$\frac{\text{součet řádků empirických četností} * \text{součet sloupců}}{\text{počet prvků}}$$

Teoretická četnost	ano	ne
žena	177,72	105,28
muž	33,28	19,72

Tabulka 19: Teoretické četnosti H5

Z tabulky empirických četností a teoretických četností jsem dále vypočítala testové kritérium. Vytvořila jsem další tabulku a použila následující vzorec pro výpočet testového kritéria:

$$\frac{(\text{empirická četnost} - \text{teoretická četnost})^2}{\text{teoretická četnost}}$$

Testové kritérium	ano	ne
žena	0,1031	0,1739
muž	0,5504	0,9289

Tabulka 20: Testové kritérium H5

Poté jsem provedla součet tabulky testového kritéria a tím jsem získala hodnotu testového kritéria. TK= 1,7563

Následně jsem vypočítala kritickou hodnotu pomocí vzorce:

$$KH = \chi^2_{1-\alpha}(r - 1) * (s - 1), \text{ hladinu významnosti jsem stanovila: } \alpha=0,05.$$

$$KH= 3,84146$$

Výsledkem je, že TK < KH, což znamená, že nemůžeme prokázat závislost dvou proměnných v této hypotéze. H₀ (Pohlaví mladých lidí nemá vliv na to, zda považují uzavření manželství před početím dítěte za důležité) byla přijata. H₁ (Pohlaví mladých lidí má vliv na to, zda považují uzavření manželství před početím dítěte za důležité) byla zamítnuta.

6.3 Závěr výzkumu

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit plány mladých lidí týkající se rodičovství. Výzkumným souborem byli mladí lidé věkové kategorie 20 – 30 let. Plány mladých lidí byly zjišťovány pomocí dotazníkového šetření. Pro dosažení hlavního cíle byly mladým lidem kladeny otázky, které zjišťovaly jejich postoj k rodičovské roli. Dále zjišťovaly, kolik chtějí mít mladí lidé v budoucnu dětí, v kolika letech by chtěli rodinu založit nebo jaké okolnosti jsou pro ně rozhodující v případě zakládání rodiny.

Pro splnění výzkumného cíle byly stanoveno několik výzkumných otázek. První výzkumná otázka byla položena jednoduše, ale je naprosto zásadní pro náš výzkum. Ptá se na to, zda se mladí lidé vůbec chtějí v budoucnu stát rodičem. Předpokladem bylo, že se

většina mladých lidí bude chtít stát v budoucnu rodičem, ale bylo i důležité zjistit, kolik lidí se rodičem stát nechce. V teoretické části práce bylo totiž popsáno několik aktuálních problémů týkajících se rodičovství (viz. kapitola 4), kterými byly např. pokles porodnosti nebo dobrovolná bezdětnost. Můj předpoklad, že se většina mladých lidí bude chtít stát v budoucnu rodičem, se jasně potvrdil – 86 % respondentů se vyjádřilo, že se rodičem stát chce.

K první výzkumné otázce byla formulována hypotéza, která zjišťovala, zda se chtějí stát v budoucnu rodičem častěji ženy než muži. Předpokladem bylo, že se budou chtít stát rodičem spíše ženy, tato hypotéza však nebyla verifikována. Respondenti odpovídali na otázku velmi podobně, větší procento žen ale odpovědělo, že se rodičem stát vůbec nechce. Pouze 5 % mužů odpovědělo, že se rodičem stát nechce, ale žen takto odpovědělo 10 %, což bylo překvapující. Při vyhodnocování odpovědí od žen mě také zajímalo, kolik žen, které se nechtějí stát rodičem, studuje a kolik pracuje. Často se hovoří o tom, že právě studentky (zejména vysokoškolačky) mají tendenci rodičovství odkládat, nebo se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost. Výsledek byl opět překvapující, jelikož více žen, které odpověděly, že děti nechtějí, již pracuje (celkem 66 %). Další problém, který mě bez pochyby zajímal, byl proč se vlastně mladí lidé nechtějí stát rodičem. Respondenti na tuto otázku odpovídali svými slovy a nejčastějším důvodem bylo, že zkrátka nemají rádi děti (to uváděly nejčastěji ženy). Dalšími důvody jsou ztráta svobody, příliš mnoho zodpovědnosti, finanční nebo časová zátěž. Někteří dotazovaní uvedli, že si svou budoucnost představují jinak, nebo že se radši chtějí věnovat sobě a pracovat na seberealizaci. Několikrát byl také uveden důvod, že je naše planeta přelidněná a že je v podstatě sobecké mít v dnešní době dítě. S možnými teoretickými východiskami, proč v dnešní době lidé odkládají rodičovství nebo se rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost, jsme se seznámili v teoretické části práce (viz. kapitola 4.3). Některé důvody respondentů jsou podobné teoretickým příčinám, které jsou popsány v literatuře. Podle výsledků výzkumu se domnívám, že častou příčinou dobrovolné bezdětnosti je skutečnost, že v dnešní době mají mladí lidé spoustu nových možností a příležitostí (mohou se věnovat studiu, profesi, cestování, zájmům). Z tohoto důvodu se podle mého názoru někdy rodičem stát vůbec nechtějí, jelikož mohou mít více lákavějších, nebo možná jednodušších záležitostí, které naplňují jejich život.

Druhá výzkumná otázka (Existuje vztah mezi pohlavím mladých lidí a jejich plánovaným počtem dětí?) zkoumá, jak velkou rodinu chtějí mladí lidé mít a zda chtějí více

děti ženy nebo muži. K této výzkumné otázce byla formulována hypotéza (hypotéza č. 2: Mladé ženy plánují mít více dětí než mladí muži). Tato hypotéza nebyla potvrzena, nebyla prokázána závislost dvou jevů – pohlaví mladých lidí a plánovaný počet dětí. Mladé ženy i mladí muži uváděli téměř stejné odpovědi, to znamená, že plánují přibližně stejný počet dětí. Naprostá většina mladých lidí uvedla, že chce mít v budoucnu 2 děti. Tento výsledek se dal očekávat, vzhledem k aktuální míře porodnosti v České republice, kdy na jednu ženu připadá 1,57 porodů (k roku 2016).

Další výzkumné otázky (VO3, VO4, VO5, VO6, VO7) byly směřovány zejména k ideálnímu věku na to, kdy mít první dítě. Cílem bylo zjistit, jaký je podle mladých lidí ideální věk, kdy by žena i muž měli mít první dítě. Dále jaký je ideální věk na to, aby žena i muž měli poslední dítě. V neposlední řadě bylo důležité zjistit, v kolika letech chtějí sami respondenti rodinu založit. Tyto otázky byly ve výzkumu velmi důležité i ve vztahu k teoretické části práce, jelikož ideálnímu věku, kdy člověk zakládá rodinu, se věnovala další kapitola o aktuální problematice (viz. kapitola 4.3). V poslední době je běžné, že lidé odkládají rodičovství na pozdější dobu a tím se neustále zvyšuje věk, kdy žena porodí své první dítě. V roce 1989 byl průměrný věk pouze 22,5 let, oproti tomu v roce 2017 průměrný věk dosáhl výrazně vyšší hodnoty – 28,2 let. Vzhledem k těmto údajům mě tedy zajímalo, zda budou chtít mladí lidé založení rodiny spíše odkládat. Věk, který mladé ženy uváděly, je nižší než již zmíněný průměrný věk, kdy žena porodí své první dítě. Respondentky by průměrně chtěly první dítě ve věku 27,11. Mladí muži by první dítě chtěli o něco později, a to průměrně ve věku 28,66. Pozoruhodné byly ale i názory mladých lidí na ideální věk, kdy by žena nebo muž měli mít první dítě. Podle mladých lidí je ideálním věkem, kdy by žena měla mít první dítě, 25,75 let. Tento věk je poměrně o dost nižší než reálný průměrný věk, kdy žena porodí první dítě. Je i nižší než věk, ve kterém by chtěly mít první dítě respondentky tohoto výzkumu. Ideální věk, kdy by měl mít muž první dítě je podle respondentů 28,28. Tento věk je již podobný věku, ve kterém by respondenti (mladí muži) chtěli mít své první dítě. V otázkách č. 10 a 11 byly zkoumány názory respondentů na ideální věk, kdy by žena a muž měli mít své poslední dítě. Podle mladých lidí je ideální věk, kdy by žena měla mít poslední dítě, průměrně 35,76 let. Tato hodnota je celkem překvapující, vzhledem k tomu, v jakém věku dnes ženy běžně děti mají. Není neobvyklé že právě okolo 35. roku mají teprve své první dítě. Ideální věk, kdy by měl mít muž své poslední dítě, je podle respondentů už o něco vyšší, a to 40,19 let. U výzkumné otázky, která zjišťuje, kdy by chtěli mladí lidé založit

rodinu, byla stanovená i hypotéza. Ta se zaměřovala na rozdíly mezi studenty a jejich vrstevníky, kteří pracují, a na jejich plánovanou dobu založení rodiny. Předpokladem bylo, že studenti chtějí mít děti později než jejich vrstevníci, kteří pracují. Na základě odpovědí z otázky č. 7 nebyla tato hypotéza potvrzena. To znamená, že se neprokázala závislost mezi tím, jestli je někdo student, nebo pracuje, a tím, v kolika letech plánuje založit rodinu. Studenti i jejich vrstevníci, kteří pracují, plánují založit rodinu v podobném věku – studenti průměrně v 27,73 letech a pracující průměrně v 27,69 letech.

Na rozdíly mezi studenty a jejich vrstevníky, kteří pracují se zaměřovala i další výzkumná otázka (VO8: Dávají mladí lidé přednost profesní kariéře před založením rodiny?). K této otázce byla formulována následující hypotéza – hypotéza č. 4: Pro studenty je v blízké budoucnosti důležitější věnovat se profesní kariéře než rodině, oproti jejich vrstevníkům, kteří pracují. Předpokladem bylo, že mladí lidé, kteří studují, se budou chtít ještě v blízké budoucnosti zaměřovat na svou profesní kariéru. Naopak mladí lidé, kteří již pracují, by už mohli pomýšlet na založení rodiny, jelikož se své profesi již věnují a mohou mít i odpovídající podmínky (např. vlastní bydlení, finanční stabilita). Tato hypotéza byla verifikována a potvrdilo se, že studenti se chtějí v blízké budoucnosti spíše zaměřit na profesní kariéru. Odpovědi mladých lidí, kteří pracují, byly také zpracovány a vyšlo najevo, že by spíše v blízké budoucnosti dali přednost zakládání rodiny. Odpovědělo tak celkem 65 % mladých lidí a zbylých 35 % by se chtělo zatím věnovat své profesní kariéře.

V souvislosti s plánováním rodičovství bylo cílem vyzkoumat i další okolnosti, které jsou pro mladé lidi rozhodující v případě zakládání rodiny. Mladým lidem byla položena otázka, co by pro ně bylo rozhodující v případě, že by se měli stát rodičem. Dále bylo zjišťováno, z jakého důvodu by popřípadě rodičovství odkládali. Tyto zkoumané skutečnosti se vztahují k výzkumné otázce č. 9 (Jaký je podle mladých lidí nejčastější důvod, proč by odkládali rodičovství?). Z výsledků výzkumu vyplynulo, že je pro mladé lidi v případě plánování rodičovství nejvíce zásadní, zda mají stálého partnera, nebo ne. Důležitost této okolnosti se potvrdila i pro případné odkládání rodičovství. Odpověď „nemám stálého partnera“ je považována za nejvíce důležitou v případě, že by se mladí lidé rozhodli rodičovství odkládat. Druhou nejdůležitější okolností je pro mladé lidi, jestli mají dostatek financí, a zároveň je to i druhý nejčastější důvod, proč by rodičovství popřípadě odkládali. Důvod, který je pro mladé nejméně závažný v případě, že by se rozhodli rodičovství odkládat, je, že by se chtěli věnovat vlastním zájmům/koníčkům.

Poslední výzkumná otázka (VO10: Je pro mladé lidi rozhodujícím faktorem uzavření sňatku před tím, než se stanou rodiči?) byla zaměřená na postoj mladých lidí k manželskému soužití. Postoj mladých lidí k manželství byl zkoumán opět v souvislosti s aktuální problematikou. V současnosti se rodí velký počet dětí mimo manželské soužití (téměř 50 %), a proto bylo cílem zjistit, zda je pro mladé lidi manželství rozhodujícím faktorem, v případě zakládání rodiny. Zkoumána byla opět rozdílnost mezi mladými ženami a mladými muži. Pro tento výzkumný problém byla formulována hypotéza č. 5: Mladé ženy považují uzavření manželství před početím dítěte za důležité častěji než mladí muži. Současná problematika vysokého počtu dětí narozených mimo manželství do jisté míry koresponduje s výsledky výzkumu. Na otázku „Bylo by pro vás důležité uzavřít manželství před tím, než byste se stali rodičem?“ odpovědělo 34,5 % respondentů „spíše ne“, nebo „určitě ne“. Více než polovina dotazovaných (celkem 58 %) však stále považuje manželství za důležité v případě, že by se měli stát rodičem. Významnost této okolnosti se příliš neliší ani pokud vezmeme v potaz pohlaví mladých lidí. Hypotéza č. 5 (Mladé ženy považují uzavření manželství před početím dítěte za důležité častěji, než mladí muži) nebyla verifikována. To znamená, že se nepotvrdil předpoklad, že je pro mladé ženy více důležité, zda před početím dítěte uzavřou manželství než pro mladé muže. Je ale důležité připomenout si výsledky předchozí výzkumné otázky (VO9), které jasně poukazují na významnost stálého vztahu v případě založení rodiny. Lze tedy připustit, že pro mladé není tolik důležité uzavření manželství v případě, že by se měli stát rodičem, ale je pro ně zcela zásadní, aby měli stálého partnera. Dále je také třeba zohlednit výsledky otázky č. 16 (Chtěli byste v budoucnu uzavřít manželství?), kde 85,4 % respondentů odpovědělo „ano“. To znamená, že většina mladých lidí rozhodně chce v budoucnu uzavřít manželství, ale narození dítěte pro ně není důležitým faktorem, kvůli kterému by manželství uzavírali. Je pro ně tedy zřejmě přípustné, že by manželství odložili až na pozdější dobu, klidně až poté, co založí rodinu.

Závěrem výzkumu je, že mladí lidé plánují svou budoucnost ohledně rodičovství a mají celkově velmi kladný postoj k rodičovské roli. Důležitým zjištěním také je, že se rodičem chtějí stát poměrně brzy. Mladé ženy dokonce o něco dříve (průměrně v 27,1 letech), než je průměrný věk, kdy žena porodí své první dítě (28,2 let). Podle výsledků výzkumu se celkově zdá, že mladí lidé nemají příliš tendenci distancovat se od tradičního pojetí rodiny. Uspokojivým výsledkem je, že se chce naprostá většina respondentů v budoucnu stát rodičem a chce uzavřít manželství.

Výzkum obecně považuji za poměrně úspěšný, i když se nepodařilo verifikovat několik hypotéz. Nevýhodu vidím pouze v dosaženém počtu respondentů (mužů). Žen respondentek se mi do výzkumu podařilo získat dostatek (celkem 302), ale mužů respondentů jsem získala pouze 60. Výzkumný nástroj byl efektivní a zjistil to, co zjistit měl, a s jeho pomocí byly dosaženy výzkumné cíle. Celkově si myslím, že jsem pomocí dotazníku získala hodnotné a zajímavé odpovědi.

Závěr

Hlavním cílem práce bylo zjistit plány mladých lidí týkající se rodičovství. Plány mladých lidí byly zjišťovány ve výzkumu, který je obsahem praktické části práce. Stanovené cíle, ohledně zjišťování plánů mladých lidí týkajících se rodičovství, se podařilo splnit. Výsledky výzkumu se i do jisté míry shodovaly s informacemi z teoretické části. Jedná se zejména o celkový postoj k rodinnému soužití, jelikož většina mladých lidí si přeje mít v budoucnu rodinu a jejich představy o rodinném životě se ve většině případů shodují s tradičním pojetím rodiny.

V teoretické části bakalářské práce jsme se seznámili s důležitými pojmy, které se týkají tématu práce "Rodičovství očima dnešních mladých lidí". V první řadě byly vymezeny základní pojmy rodina a rodičovská role. Dále byly podrobněji specifikovány role muže a ženy a popsána byla i jejich proměna v historickém kontextu. Větší pozornost byla věnována spíše proměně ženské role, která zásadně ovlivnila fungování rodinného prostředí. V jedné z kapitol bylo popsáno období mladé dospělosti z hlediska vývojové psychologie. Na vývojové období mladá dospělost byl zaměřen výzkum praktické části práce, a proto bylo vhodné tuto fázi blíže specifikovat. Další kapitoly charakterizují současnou rodinu a také aktuální problematiku, která se týká rodičovství. Jde zejména o pokles porodnosti, dobrovolnou bezdětnost nebo odkládání rodičovství. Každý z těchto jevů byl podložen dostupnými statistickými údaji. V případě těchto problematik jsme se pokusili vymezit jejich příčiny a také možné důsledky. V případě jevu pokles porodnosti nebyla nakonec prokázána jeho velká závažnost. Děti se v České republice rodí celkově poměrně málo, ale výrazný pokles zatím nepozorujeme. Za více závažný jev bychom mohli spíše považovat odkládání rodičovství, zde totiž můžeme pozorovat každoroční nárůst věku, kdy žena porodí své první dítě. Zde si ale musíme položit otázku, zda je vůbec špatné, že mají dnes ženy děti později než dříve. O ideálním věku, kdy by měla žena mít první dítě, se dá polemizovat z různých hledisek. Z biologického hlediska je lepší, aby měla žena dítě dříve (okolo 25. roku). Spousta odborníků příliš nepodporuje, aby se rodičovství odkládalo do pozdějšího věku (v dnešní době není neobvyklé, když má žena první dítě i okolo 40. roku). Je ale spousta dalších okolností, které ovlivňují vyzrálost jedince, důležitá je např. emoční stabilita, což je velmi individuální záležitost. Je tedy důležité, aby měla žena všechny potřebné podmínky, které jsou zásadní pro výchovu dítěte (materiální prostředky, duševní zralost atd.). Problematice odkládání rodičovství byla věnována část výzkumu této práce. Mladí lidé byli dotazováni, v kolika letech by chtěli

mít první dítě, a byl zjišťován i jejich názor na ideální věk, kdy by měli mít žena nebo muž první dítě. Z výsledků výzkumu je zřejmé, že mladí lidé ve většině případů nebudou mít tendenci rodičovství odkládat. Věk, kdy by chtěly mít první dítě mladé ženy, je dokonce nižší než reálný průměrný věk, kdy žena porodí první dítě. Celkem 12 dotazovaných žen ale uvedlo, že chce mít dítě později než ve 30 letech (maximální zmíněný věk byl 35). Pozoruhodné je, že ideální věk, kdy by žena měla mít první dítě, vidí mladé ženy nižší, než je reálný průměrný věk, a zároveň i nižší, než kdy by ony samy chtěly první dítě mít. Ve výzkumu bylo zjišťováno, proč se mladí lidé vůbec rodičem stát nechtějí. Tyto důvody byly zkoumány záměrně, aby bylo možné je porovnat s teoretickými východisky, proč se lidé rozhodnou pro dobrovolnou bezdětnost nebo proč rodičovství odkládají. Výsledky výzkumu potvrdily některé teoretické důvody. Jak již bylo zmíněno v závěru výzkumu, častou příčinou, proč se lidé v dnešní době pro bezdětnost rozhodnou, je fakt, že mají spoustu nových možností a lákavých příležitostí (ve vzdělávání, v profesi, v osobním rozvoji, mohou cestovat, věnovat se spoustě koníčků atd.). Z některých výsledků výzkumu byla zřejmá i určitá sobeckost mladých lidí v jejich postoji k rodičovství. Obecně je ale důležité a zároveň pozitivní, že naprostá většina mladých lidí se rodičem stát chce a rodičovská role má významné místo v jejich budoucnosti.

Seznam zdrojů

BAHENSKÁ, Marie. Počátky emancipace žen v Čechách: dívčí vzdělávání a ženské spolky v Praze v 19. století. Praha: Libri, 2005, 175 s. ISBN 80-7277-241-4.

ČERMÁKOVÁ, Marie. Zaměstnanost, pracovní kompetence a perspektivy české pracující ženy. In: MAŘÍKOVÁ, Hana, Proměny současné české rodiny: (rodina – gender – stratifikace). Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, 170 s. ISBN 80-85850-93-1.

FIALOVÁ, Ludmila. Představy mladých lidí o manželství a rodičovství. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000, 163 s. ISBN 80-85850-87-7.

FUČÍK, Petr a Beatrice Elena CHROMKOVÁ MANEA, ed. Rodičovské dráhy: dvacet let vývoje české porodnosti v sociologické perspektivě. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 187 s. ISBN 978-80-210-6551-2.

GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000, 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

HAŠKOVÁ, Hana. Fenomén bezdětnosti. Praha: Sociologické nakladatelství, 2009, 264 s. ISBN 978-80-7419-020-9.

HENDL, Jan a Jiří REMR. Metody výzkumu a evaluace. Praha: Portál, 2017, 372 s. ISBN 978-80-262-1192-1.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007, 272 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

KELLER, Jan. Úvod do sociologie. 4., rozš. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, 204 s. ISBN 80-85850-25-7.

KLABOUC, Jiří. Manželství a rodina v minulosti. Praha: Orbis, 1962, 281 s.

LENDEROVÁ, Milena. Eva nejen v ráji: žena v Čechách od středověku do 19. století. Praha: Karolinum, 2002, 198 s. ISBN 80-246-0375-6.

MAIEROVÁ, Connie. 40 důvodů proč nemít děti. Rybka Publishers, 2008, 120 s. ISBN 80-87067-99-1.

- MAŘÍKOVÁ, Hana. Dvoukariérové manželství. In: TUČEK, Milan. Česká rodina v transformaci: stratifikace, dělba rolí a hodnotové orientace. Praha: Akademie věd České republiky, Sociologický ústav, 1998, 159 s. ISBN 80-85950-45-6.
- MAŘÍKOVÁ, Hana. Proměny současné české rodiny: (rodina-gender-stratifikace). Praha: Sociologické nakladatelství. 170 s. ISBN 80-85850-93-1.
- MATOUŠEK, Oldřich. Rodina jako instituce a vztahová síť. 3., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2003, 161 s. ISBN 80-86429-19-9.
- MOŽNÝ, Ivo. Moderní rodina. Brno: Blok, 1990, 184 s. ISBN 80-7029-018-8.
- PLAŇAVA, Ivo. Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace. Brno: Doplněk, 2000, 294 s. ISBN 80-7239-039-2.
- PLAŇAVA, Ivo. In: ŘEZÁČ, Jaroslav. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998, s. 192. ISBN 80-85931-48-6.
- SATIROVÁ, Virginia. Kniha o rodině. Praha: Knižní klub, 1994, 348 s. ISBN 80-901325-0-2.
- ŠTAMBERKOVÁ J., ŠTEFKO, M. Využívání mateřské a rodičovské dovolené. Praktická příručka pro zaměstnance i zaměstnavatele, 2007. ISBN 978-80-86436-21-0.
- TUČEK, Milan a Alena KŘÍŽKOVÁ. Zaměstnání versus rodina – dělba rolí v rodině. In: TUČEK, Milan. Česká rodina v transformaci: stratifikace, dělba rolí a hodnotové orientace. Praha: Akademie věd České republiky, Sociologický ústav, 1998, 159 s. ISBN 80-85950-45-6.
- VÁGNEROVÁ, MARIE. Vývojová psychologie II. Praha: Karolinum, 2007, 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.
- VÁGNEROVÁ, Marie. Základy psychologie. Praha: Karolinum, 2004, 356 s. ISBN 80-246-0841-3.
- ZIMBARDO, Philip G a Nikita D COULOMBE. Odpojený muž: jak technologie připravuje muže o mužství a co s tím. Přeložil Libuše ČÍŽKOVÁ, přeložil Kateřina KLABANOVÁ. Praha: Grada Publishing, 2017, 280 s. ISBN 978-80-247-5797-1.

Internetové zdroje:

ČESKO, Sbírka zákonů č. 89/2012 Sb., Rodinné právo, Hlava II, Oddíl 3, Rodičovská odpovědnost. In: Občanský zákoník. 2012, částka 33, s. 1120-1121. Dostupný také z: <https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/>

HAŠKOVÁ, Hana, ed. Fenomén bezdětnosti v sociologické a demografické perspektivě [online]. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006 [cit. 2018-11-14]. ISBN 80-7330-092-3. Dostupné z: https://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/241_ss_06_04.pdf

KRÁLÍKOVÁ, Alena; SOKAČOVÁ, Linda. Nekonečný boj za rovnoprávnost [online]. feminismus.cz, 2003 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: <https://www.feminismus.cz/cz/clanky/nekonecny-boj-za-rovnopravnost>

Ministerstvo práce a sociálních věcí. Počet příjemců rodičovského příspěvku podle pohlaví. In: Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. Praha: MPSV, ©2018 [cit. 2018-10-31]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/cs/10543>

Nový výzkum: děti by chtěly mladší rodiče – nejmíň o šest let. Lidové noviny [online]. 2015 [cit. 2018-11-14]. ISSN 1213-1385. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/relax/veda/novy-vyzkum-deti-by-chtely-mladsi-rodice-nejmin-o-sest-let.A150905_104028_In_veda_ELE

Podíl dětí narozených mimo manželství v letech 1950-2016. In: Český statistický úřad [online]. 2017 [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/podil-deti-narozeny-mimo-manzelstvi-v-letech-1950-2016?fbclid=IwAR2Kl-FVrBJSekjIt8kLKySJOyZ2loMCyAEGIvjV8lYTL-PePBpzX-AfJDhw>

Podíly zaměstnanců, placený čas a hrubé měsíční mzdy podle hlavních tříd CZ-ISCO a pohlaví. In: Český statistický úřad [online]. 2017 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TA-BULKA&katalog=30852&pvo=MZD09&str=v265&c=v3~8__RP201

Proměny české společnosti: Kvalita života v českých rodinách [online]. In: Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2018, 2017 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: http://promenyceskespolecnosti.cz/aktuality/aktualita31/Kvalita_zivota_ceskych_rodin_Promeny_ceske_spolecnosti_2015-2016.pdf

Průměrný věk žen při narození 1. dítěte v letech 1950-2016. In: Český statistický úřad [online]. 2017 [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prumerny-vek-zen-pri-narozeni-1-ditete-v-letech-1950-2016?fbclid=IwAR2JOiBiKW6seTVgyC8YtSC8wATg-1WRRSQo7ZoBylifUckDGAJNvY9l2Bs>

Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001: obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti [online]. Praha: Český statistický úřad, 2003 [cit. 2018-11-14]. ISBN 80-7223-934-1. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/11308/23212108/e-4103-02.pdf/8ff9e2df-ec75-40d2-81c0-25e6d2acce2c?version=1.0>

Specifické míry nezaměstnanosti. In: Český statistický úřad [online]. 2018 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&katalog=30853&pvo=ZAM07&c=v3~8 RP2017>

Úhrnná plodnost v letech 1950-2016. In: Český statistický úřad [online]. 2017 [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/uhrnna-plodnost-v-letech-1950-2016?fbclid=IwAR0OawVYxLpDGRZ635jVq8SH7suMOrS_JPi3_olG0xtjVcid-sSyUJG-F9W8

Úhrnná rozvodovost v letech 1950-2017. In: Český statistický úřad [online]. 2018 [cit. 2018-11]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/uhrnna-rozvodovost-v-letech-1950-2017>

Vybrané demografické údaje v České republice. In: Český statistický úřad [online]. 2017 [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/prumerny-vek-zen-pri-narozeni-1-ditete-v-letech-1950-2016?fbclid=IwAR2JOiBiKW6seTVgyC8YtSC8wATg-1WRRSQo7ZoBylifUckDGAJNvY9l2Bs>

Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let. In: Český statistický úřad [online]. 2018 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-B&pvo=ZAM01-B&str=v467&u=v413__VUZEMI__97__19

Ženy ve věku 15 a více let podle počtu živě narozených dětí a podle rodinného stavu a věku ženy. In: Český statistický úřad [online]. 2011 [cit. 2018-11-14]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup->

objekt&pvokc=&pvo=SPCR167&katalog=30948&z=T&fbclid=IwAR1b0qEa_JOW-
bqkE6SC9XZ1gpCI_lo7DOrHxXtoIYzsy1Hy-u349dasps6Y#w=

Seznam grafů

Graf 1: Zastoupení mužů a žen ve výzkumu	33
Graf 2: Věk respondentů.....	34
Graf 3: Zastoupení studentů a pracujících	34
Graf 4: Plánování rodičovství (ženy).....	35
Graf 5: Plánování rodičovství (muži)	35
Graf 6: Ženy, které neplánují rodičovství.....	36
Graf 7: Plánovaný počet dětí	37
Graf 8: Plánovaný věk početí prvního dítěte	37
Graf 9: Důležitost rodičovské role.....	39
Graf 10: Důležitost kariéry nebo rodiny	39
Graf 11: Kompetentnost pro založení vlastní rodiny	40
Graf 12: Okolnosti při rozhodování o rodičovství.....	41
Graf 13: Důvody, proč rodičovství odkládat	42
Graf 14: Uzavření manželství	43
Graf 15: Důležitost uzavření manželství před početím dítěte.....	43

Seznam tabulek

Tabulka 1: Zastoupení mužů a žen ve výzkumu.....	33
Tabulka 2: Zastoupení studentů a pracujících	34
Tabulka 3: Plánování rodičovství	35
Tabulka 4: Důležitost rodičovské role	38
Tabulka 5: Důležitost kariéry nebo rodiny	39
Tabulka 6: Empirické četnosti H1	44
Tabulka 7: Teoretické četnosti H1	44
Tabulka 8: Testové kritérium H1	45
Tabulka 9: Empirické četnosti H2	45
Tabulka 10: Teoretické četnosti H2.....	46
Tabulka 11: Testové kritérium H2.....	46
Tabulka 12: Empirické četnosti H3	47
Tabulka 13: Dvouvýběrový F-test pro rozptyl	47
Tabulka 14: Dvouvýběrový t-test s nerovností rozptylu	48
Tabulka 15: Empirické četnosti H4	49
Tabulka 16: Teoretické četnosti H4.....	49
Tabulka 17: Testové kritérium H4.....	49
Tabulka 18: Empirické četnosti H5	50
Tabulka 19: Teoretické četnosti H5.....	51
Tabulka 20: Testové kritérium H5.....	51

Přílohy

Příloha 1- Dotazník

Vážení respondenti,

jsem studentkou 3. ročníku Fakulty filozofické Univerzity Pardubice a obracím se na Vás s prosbou o vyplnění tohoto dotazníku, který je určen mladým lidem ve věku 20-30 let. Údaje, které dotazník poskytne, budou využity jako podklad pro mou bakalářskou práci s názvem "Rodičovství očima dnešních mladých lidí".

Vyplňování dotazníku vám nezabere více než 10 minut.

Předem děkuji za ochotu a spolupráci!

Tereza Kuželová

1) Jaké je vaše pohlaví?

- a) žena
- b) muž

2) Jaký je váš věk?

Dotazník je určen věkové kategorii 20-30 let. Pokud do této věkové kategorie nespadáte, dotazník dále nevyplňujte.

....

3) Jsem:

- a) student
- b) pracuji

4) Chcete se stát v budoucnu rodičem?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

5) Uveďte prosím důvod, proč se rodičem stát nechcete: (pokud jste v předchozí otázce uvedli, že se rodičem stát nechcete)

Pokud jste v předchozí otázce uvedli, že se rodičem stát chcete, pokračujte bez odpovědi.

....

6) Kolik dětí do budoucna plánujete mít?

- a) žádné
- b) 1
- c) 2
- d) 3
- e) 4
- f) více než 4

7) V kolika letech plánujete mít první dítě?

....

8) Jaký je podle vás ideální věk, kdy by žena měla mít první dítě?

....

9) Jaký je podle vás ideální věk, kdy by muž měl mít první dítě?

....

10) Jaký je podle vás ideální věk, kdy by žena měla mít poslední dítě?

.....

11) Jaký je podle vás ideální věk, kdy by muž měl mít poslední dítě?

.....

12) Je pro vás rodičovská role do budoucna důležitá?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) určitě ne

13) Co je pro vás v blízké budoucnosti důležitější? (Čemu byste dali přednost)

- a) soustředit se na profesní kariéru
- b) založit rodinu
- c) jiné:

14) Cítíte se v současné době dostatečně kompetentní na to, abyste mohl/a založit vlastní rodinu?

- a) určitě ano
- b) spíše ano

- c) nevím
- d) spíše ne
- e) určitě ne

15) Ohodnořte, jak jsou pro vás důležité následující okolností v případě, že byste se měli stát rodičem:

(1= nejméně důležité, 5= nejvíce důležité)

- a) mít stálého partnera 1 2 3 4 5
- b) mít ukončené vzdělání 1 2 3 4 5
- c) mít stálé zaměstnání 1 2 3 4 5
- d) mít vlastní byt/dům 1 2 3 4 5
- e) mít dostatek financí 1 2 3 4 5
- f) cítit se být připravený/á na rodičovskou roli 1 2 3 4 5

16) Ohodnořte důležitost následujících důvodů, proč byste popřípadě rodičovství odkládali:

(1= nejméně důležité, 5= nejvíce důležité)

- a) chtěl/a bych vybudovat kariéru 1 2 3 4 5
- b) neměl/a bych dostatek financí 1 2 3 4 5
- c) neměl/a bych vlastní byt/dům 1 2 3 4 5
- e) neměl/a bych stálého partnera 1 2 3 4 5
- f) chtěl/a bych se věnovat svým koníčkům 1 2 3 4 5

17) Chtěli byste v budoucnu uzavřít manželství?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

18) Bylo by pro vás důležité uzavřít manželství před tím, než byste se stali rodičem?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) nevím
- d) spíše ne
- e) ne